

**ӨВЧТӨНИЙ ЭРХИЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ:
ОЛОН УЛСЫН ЗӨВЛӨМЖ БА ГАДААДЫН ЗАРИМ ОРНЫ
ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ**

(Харьцуулсан судалгаа)

*Д.Аюуш, Д.Амаржаргал (Ph.D),
О.Нарантуяа, Р.Оргилмаа*

АГУУЛГА

СУДАЛГААНЫ ХУРААНГУЙ

СУДАЛГААНЫ ДЭЛГЭРЭНГҮЙ

НЭГ. ӨВЧТӨНИЙ ЭРХИЙН ОЛОН УЛСЫН ЗӨВЛӨМЖҮҮД

- Европын өвчтөний эрхийг хамгаалах тунхаг (a declaration on the promotion of patients' rights in europe)

ХОЁР. ӨВЧТӨНИЙ ЭРХИЙН ТАЛААРХ БУСАД ОРНУУДЫН ЭРХ ЗҮЙН
ЗОХИЦУУЛАЛТ

- 2.1. Гүрж Улс
- 2.2. Израил Улс
- 2.3. Литва Улс
- 2.4. Шотланд Улс
- 2.5. Герман Улс

АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛ

UIH.MN
СУДАЛГААНЫ САН

СУДАЛГААНЫ ХУРААНГУЙ

Судалгааны хамрах хүрээ: Энэхүү судалгаанд өвчтөний эрхийн талаарх олон улсын баримт бичиг (ДЭМБ-ын тунхаг) зарим орнуудын хуулийн зохицуулалт, хамрах хүрээ, эрх, үүрэг, зохицуулах харилцааг тодруулан харьцуулан судалсан болно.

Судалгаанд хөгжингүй орноос Шотланд, Герман, Израил, хөгжиж буй орноос Гүрж, Литва улсыг сонгон авч өвчтөний эрхийн талаарх эрх зүйн зохицуулалтыг нарийвчлан судалсан.

Түлхүүр үг: ДЭМБ, Өвчтөний эрх, өвчтөний мэдээлэл, өвчтөний хувийн нууц, зөвшөөрөл, эмнэлгийн бүртгэл, эмчилгээний мэдээлэл, нөхөн төлбөр

Keywords: Patient's rights, WHO, patient private information, informed consent, medical record, hospital registration, medical insurance, medical data

Судалгааны үр дүнгийн тойм: Өвчтөний эрхийн асуудал анх “Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглал” (1948) гарсанаар хөгжиж эхэлсэн ба Европоос Франц улс хамгийн анх 1974 онд “Эмнэлгийн өвчтөнүүдэд зориулсан дүрэм”-ийг баталсан бөгөөд энэ нь заавал дагаж мөрдөхгүй, зөвлөмжийн шинжтэй байжээ. Өвчтөний эрхийг баталгаажуулсан бие даасан хуулийг Финланд (1992 онд), Нидерланд (1994 онд), Грек, Унгар, Литва, Латви, Португал (1997 онд), Дани (1998 онд), Бельги, Эстони, Франц (2002 онд) ба Кипр (2005 онд) улсуудад түрүүлж баталсан байна.

Харин олон улсад өвчтөний эрхийг баталгаажуулсан дараах баримт бичгүүд үйлчилж байна. Үүнд:

- “Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглал” (1948)
 - Европ дахь өвчтөнүүдийн эрхийг дэмжих тухай тунхаглал (1994)
 - Эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг шинэчлэх тухай Любляны дүрэм (1996)
 - Европын Зөвлөлийн Хүний эрх ба био анагаахын тухай конвенц (1997)
 - Италид төвтэй Идэвхтэй Иргэншлийн Сүлжээ хэмээх ТББ-ын ивээл дор боловсруулсан «Өвчтөнүүдийн Эрхийн Европын Харти».
- 1) Өвчтөний эрхийн асуудлыг европт түлхүү авч үзэж, хөгжсөн нь судалгаанаас харагдаж байна. Эрүүл мэндийн олон улсын байгууллага ДЭМБ-аас энэ талаар 1994 онд “Европын өвчтөний эрхийг хамгаалах тунхаг” бичгийг батлан гаргасан байна. Үүнд өвчтөний эрхийг ...
- Эрүүл мэндийн үйлчилгээ үзүүлэхэд хүний эрхийг дээдлэх;
 - Өвчтөн шаардлагатай мэдээллээр хангагдах эрх;
 - Өвчтөний зөвшөөрөл;
 - Өвчтөний хувийн нууцыг хадгалах, хамгаалах эрх;
 - Өвчтөнд шаардлагатай эмчилгээ, үйлчилгээ үзүүлэх;
 - Өвчтөн дээрх эрхүүдийг хэрхэн эдлэх талаар авч үзэж, судалгааны хэсэгт дэлгэрэнгүй тайлбарлав.
- 2) 2000 онд тунхагласан Европын холбооны үндсэн эрхийн хартид зөвхөн хувь хүний эрх төдийгүй хүний бие махбод, түүний эд эрхтэнг санхүүгийн ашиг олох зорилгоор эх үүсвэр болгохыг хориглох бөгөөд нөхөн үржихүйг хуулбарлах зэрэг бүлэг болон хамтын эрхийг илэрхийлэх зарчмуудыг тодорхойлсон. Энэ хартид өвчтөний эрх гэж тунхаглаагүй ч хүний үндсэн эрхтэй холбоотой суурь бичиг баримт болдог байна.

Өвчтөний эрхэд дараах төрлийг авч үзэж болно.²²⁶

Зөрчлийн эрх: Эмнэлгийн хүрээнд шүүхэд хандах эрх нь хүний бие даасан байх эрхийн хамгийн дээд баталгаа гэж үздэг. Энэ эрх нь эмнэлгийн тусламж авах тодорхой эрхийг хэрэгжүүлэхэд тохиромжтой арга гэж үздэг. Мөн эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ нь тогтоосон стандартаас доогуур байсан тохиолдолд өвчтөн нөхөн төлбөр авах эрх энэ эрхэд хамаардаг.

Эмнэлгийн тусламж авах эрх: Эмнэлгийн тусламж авах эрхийн гол агуулга нь ялгаварлан гадуурхалд өртөлгүйгээр эмнэлгийн тусламж үйлчилгээг авах юм.

Автономи эрх: Өвчтөний хувийн бие даасан байдлыг хангахтай холбоотой эрхийг ойлгоно.

3) Судалгаанд хамрагдсан улсуудын өвчтөний эрхийн талаарх эрх зүйн зохицуулалт

Улс/ Үзүүлэлт	Гүрж	Израил	Литва	Шотланд	Герман
Хууль	Өвчтөний эрхийн хууль нь 2000 онд батлагдсан бөгөөд 11 бүлэг, 48 зүйлтэй.	Өвчтөний эрхийн тухай бие даасан хуулийг 1996 онд баталсан 9 бүлэг, 36 зүйлтэй.	Өвчтөний эрхийн тухай хууль нь 5 бүлэг 25 зүйлтэй.	Өвчтөний эрхийн тухай хууль 2011 онд батлагдсан бөгөөд 9 хэсэг 26 зүйлтэй.	Өвчтөний эрхийг сайжруулах тухай хууль 2013 онд баталсан.
Агуулга	Өвчтөн нь өөрийн эрүүл мэндийн байдлын талаар үнэн зөв мэдээллийг өгөх үүрэгтэйгээс гадна эмнэлгийн байгууллагаас ч үнэн зөв мэдээлэл авах, эмчилгээ үйлчилгээ авах эрхтэй. Эмнэлгийн байгууллага нь өвчтөний мэдээллийн нууцыг хадгалах үүрэгтэй. Өвчтөн нь эмнэлгийн байгууллагаа сонгох, эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний аль ч үе шатанд эмнэлгийн тусламж авахаас татгалзах эрхтэй бөгөөд эрх нь зөрчигдсөн гэж үзвэл шүүхэд хандах эрхтэй.	Өвчтөн эмнэлгийн яаралтай тусламжийг ямар ч нөхцөл болзолгүйгээр авах, ялгаварлан гадуурхлаас ангид байх, мэргэжлийн, чанартай тусламж авах, өөрийн эмчилгээний талаарх мэдээллийг авах эрх, өвчтөний нэр төр, хувийн нууцыг хамгаалах, эмнэлгийн мэдээлэл, мэргэжлийн хороод болон өвчтөний эрхийг хамгаалах ажилтны талаар зохицуулсан.	Хуулиар өвчтөн чанартай эмнэлгийн үйлчилгээ авах, эмнэлгийн байгууллага, эмчээ сонгон үйлчлүүлэх, мэдээлэл авах, эмчилгээний нөхөн төлбөр авах эрхүүд болон эмнэлгийн байгууллагын эрх, үүрэг, тухайлбал, өвчтөний хувийн нууцыг хадгалах, хамгаалах, эрүүл мэндийн даатгалын байгууллагатай заавал гэрээ байгуулах гэх мэт эрх, үүргийн зохицуулалтуудыг хийсэн.	Хуулиар тус улсын эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлж буй өвчтөний эрх, үүрэг, эрхийн хүрээ хязгаар, Эрүүл мэндийн яам, эрүүл мэндийн байгууллагын хүлээх үүрэг, хариуцлага, тэдгээрийн хоорондын харилцаа зэргийг зохицуулсан.	Хуулийн онцлог нь эмч, өвчтөний хоорондын харилцааг эмчилгээний гэрээгээр зохицуулахаар заасан бөгөөд энэ нь эмч, өвчтөний харилцааг хуулиар зохицуулж эхэлсэн анхны хууль юм. Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэхтэй холбоотойгоор Иргэний хуульд эмчилгээний гэрээний талуудын эрх, үүргийг нарийвчлан тусгасан.

²²⁶ <https://www.ombudsman.europa.eu/en/speech/en/334>

<p>Өвчтөний мэдээлэл ба хувийн нууц</p>	<p>Хүсэлт гаргаж өөрийн эрүүл мэндийн байдлын талаарх мэдээллийг цаг алдалгүй, цогц, тодорхой, алагчлалгүйгээр авах, өвчтөн насанд хүрээгүй хүүхэд бол хамаатан садан, хууль ёсны төлөөлөгч нь эмнэлгийн мэдээллийг харах, өвчтөний мэдээллийг одоогийн байдалд нь нийцүүлэн өөрчлөхийг шаардаж болно.</p>	<p>Эмнэлгийн бүртгэлд өвчтөний хийлгэсэн эмчилгээний талаарх мэдээлэл, өмнөх эмчилгээний байдал, одоогийн оношлогоо, эмчилгээний заавар зэрэг эмчийн тодорхойлсон нарийн мэдээллийг багтаасан байна.</p>	<p>Эрүүл мэндийн байгууллагууд, эмч, сувилагчид өвчтөний түүх болон бусад мэдээллийг Литва Улсын хууль болон Эрүүл мэндийн яамнаас тогтоосон журмын дагуу найдвартай хадгалах үүрэгтэй. Өвчтөний мэдээллийг судалгаа, шинжилгээний зорилгоор ашиглахдаа хувийн мэдээллийг нууцална.</p>	<p>Өвчтөний мэдээллийг эмч, эмнэлгийн ажилтнууд хамгаалах үүрэгтэй. Ингэхдээ олон нийтийн эрх ашгийг хамгаалах зорилгоор (халдварт өвчин тархахаас сэргийлэх гэх мэт) өвчтөний өөрийн зөвшөөрлийн дагуу мэдээллийг нь задруулж болно.</p>	<p>Өвчтөн хувийн хэрэгтэйгээ танилцахыг хүссэн бол танилцах боломжоор хангах бөгөөд гуравдагч этгээд болон эмчилгээтэй холбоотой шалтгаанаар татгалзаж болох бөгөөд татгалзах үндэслэлтэй байх ёстой. Өвчтөн хувийн хэргээ цахим хэлбэрээр авах хүсэлт гаргаж болох бөгөөд холбогдох зардлыг өөрөө хариуцна.</p>
<p>Зөвшөөрөл</p>	<p>Өвчтөн насанд хүрээгүй эсвэл ухамсартайгаар шийдвэр гаргах чадваргүй бол түүний хамаатан садан, хууль ёсны төлөөлөгчөөс эмчилгээ хийлгэхийг зөвшөөрсөн зөвшөөрөл авах бөгөөд энэхүү зөвшөөрлийг заавал бичгээр авна.</p>	<p>Эмч өвчтөнд санал болгож буй эмчилгээг зөвшөөрөх эсэх талаар өвчтөнөөс заавал зөвшөөрөл авах бөгөөд энэхүү зөвшөөрөл өгсний дараа эмчилгээ хийнэ.</p>	<p>Өвчтөний зөвшөөрөлгүйгээр өвчтөнд эмчилгээ, үйлчилгээ үзүүлэх хориотой. Хэрэв өвчтөнд яаралтай тусламж шаардлагатай үед хууль ёсны асран хамгаалагч эсхүл хууль ёсны төлөөлөгчөөс нь зөвшөөрөл авах шаардлагатай бөгөөд энэ нь боломжгүй тохиолдолд яаралтай тусламжийг шууд үзүүлж болно.</p>	<p>Өвчтөн өөрийн эмчилгээний шийдвэрийг гаргах эрхтэй. Насанд хүрээгүй иргэний өмнөөс асран хамгаалагч нь эмчтэй зөвлөлдсөний дагуу шийдвэр гаргаж болох ч өсвөр насны хүүхдийн өөрийн санал бодлыг авч үзнэ. Өөрөө бие даан шийдвэр гаргах боломжгүй насанд хүрсэн иргэний өмнөөс “Насанд хүрсэн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний тухай” хуульд заасны дагуу асран хамгаалагч нь шийдвэрийг гаргана.</p>	<p>Эмч нь тусламжийн үйлчилгээ ялангуяа бие махбодь, эрүүл мэндэд хөндлөнгөөс оролцохоос өмнө өвчтөний зөвшөөрлийг авах, өвчтөн зөвшөөрөл өгөх үүрэгтэй. Хэрэв хойшлуулшгүй арга хэмжээ авах шаардлагатай үед зөвшөөрөл авах боломжгүй бол өвчтөний хүсэл зоригт нийцэж байвал зөвшөөрөлгүйгээр эмчилгээ хийж болно.</p>
<p>Гомдол, хохирол, алдаа ба түүнийг барагдуулах</p>	<p>Өвчтөн ба түүний хууль ёсны төлөөлөгч дараах асуудлын хүрээнд шүүхэд хандаж болно: Өвчтөний эрхийг зөрчих, эмнэлгийн бүрүүтэй үйл ажиллагаа,</p>	<p>Мөрдөн байцаах хороо нь өвчтөн эсвэл түүний хууль ёсны төлөөлөгчөөс эмчилгээтэй холбоотой ирүүлсэн гомдлыг шалгах аар томилогддог. Гэм буруутай</p>	<p>Өвчтөний эрүүл мэндэд учруулсан хохирлыг барагдуулах, нөхөн төлбөр олгох журмын дагуу өвчтөний хохирлыг тухайн эрүүл мэндийн байгууллага ба эмч, сувилагч</p>	<p>Өвчтөний гаргасан санал гомдлыг “Шотландын Нийтийн үйлчилгээний Омбудсманы тухай” (Scottish Public Services Ombudsman Act 2002) хуулиар</p>	<p>Хэрэв эмчлэгч эмчийн бүрэн хяналтад байх боломжтой байсан бөгөөд өвчтөний амь нас, бие махбод, эрүүл мэндэд хохирол учруулах эмчилгээний ерөнхий эрсдэл бий болсныг</p>

	эмнэлгийн байгууллагын бусад доголдол, эмнэлгийн ажилтны тусгай зөвшөөрлийг түдгэлзүүлэх, хүчингүй болгох, улсын эмнэлгийн болон эрүүл ахуйн стандартыг өөрчлөх		нь тогтоогдвол тэдгээрээр барагдуулна. Үндэсний эрүүл мэндийн системийн харьяа эрүүл мэндийн байгууллагууд нь хуулийн дагуу өвчтөний хохирлыг барагдуулах даатгалд зайлшгүй хамрагдсан байх шаардлагатай	давхар зохицуулна.	эмчийн алдаа гэж үзнэ. Германы эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн дагуу герман улсын нийт хүн амын 90 хувь нь албан ёсны эрүүл мэндийн даатгалд даатгуулсан байдаг ба үүнээс хохирлыг барагдуулна.
--	---	--	--	--------------------	---

Судалгаанд хамрагдсан улсуудын эрх зүйн зохицуулалтыг матрицад оруулж харвал өвчтөний эрхийн талаарх хууль нь нийтлэг байдлаар:

- Өвчтөний эрх, үүрэг
- Өвчтөний мэдээлэл ба хувийн нууц
- Зөвшөөрөл
- Эмчийн алдаа, гомдол гаргах, хохирол ба тэдгээрийг барагдуулах механизм зэргийг авч үзсэн байна. Энэ талаар дэлгэрүүлж судалгааны хэсгээс харна уу.

СУДАЛГААНЫ ДЭЛГЭРЭНГҮЙ НЭГ. ӨВЧТӨНИЙ ЭРХИЙН ОЛОН УЛСЫН ЗӨВЛӨМЖҮҮД

Европын өвчтөний эрхийг хамгаалах тунхаг (a declaration on the promotion of patients' rights in europe)²²⁷

1994 онд Нидерландын Хаант Улсын нийслэл Амстердам хотод Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллагын Европын бүсийн 36 гишүүн орны төлөөлөгчид цугларан, Европын улс орнуудын эрүүл мэндийн эмчилгээ, үйлчилгээнд өөрчлөлт хийх, сайжруулах үйл ажиллагааны хүрээнд өвчтөний эрхийг хамгаалах зарчмын талаар хэлэлцэж, “Европын өвчтөний эрхийг хамгаалах тунхаг” бичгийг батлан гаргасан байна. Энэхүү тунхаг бичиг нь Европын улс орнуудад хийгдсэн судалгаан дээр үндэслэсэн бөгөөд улс орнууд өвчтөний эрхийн тухай хууль, эрх зүйн баримт бичиг боловсруулахад үнэтэй, чухал эх үүсвэрт тооцогддог байна. Тунхаг бичгийг боловсруулахад доорх баримт бичгүүдэд суурилсан байна.

- Хүний эрхийн түгээмэл тунхаг (1948)
- Иргэний болон Улс төрийн эрхийн тухай олон улсын гэрээ (1966)
- Эдийн засаг, Нийгэм, Соёлын эрхийн тухай олон улсын гэрээ (1966)
- Хүний эрх, Үндсэн эрх чөлөөний тухай Европын конвенц (1950)
- Европын нийгэм соёлын дүрэм (1961) зэрэг баримт бичгүүд болно.

Өвчтөнүүдийн эрх

1. Эрүүл мэндийн үйлчилгээ үзүүлэхэд хүний эрхийг дээдлэх

Өвчтөнд эрүүл мэндийн эмчилгээ, үйлчилгээ үзүүлэхдээ хүн ёсоор харьцаж, хүндлэх шаардлагатай. Өвчтөний бие бялдар, оюун санааны бүрэн бүтэн байдлыг хангаж, аюулгүй эмчилгээ, үйлчилгээгээр үйлчлэх ёстой. Өвчтөний хувийн нууцыг чанд хадгалан, соёл, зан заншлын үнэт зүйл, шашин шүтлэг, итгэл үнэмшлийг хүндэтгэн үзэх шаардлагатай. Өвчтөн аливаа өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, өвчнөө илааршуулах, эрүүл мэндийн байдлаа сайжруулах зорилгоор эрүүл мэндийн үйлчилгээнд хамрагдах эрхтэй.

2. Өвчтөн шаардлагатай мэдээллээр хангагдах эрх

Эрүүл мэндийн байгууллага нь өвчтөнд эрүүл мэндийн үйлчилгээний талаар болон тухайн үйлчилгээг хэрхэн үр дүнтэй ашиглах талаар бүхий л шаардлагатай мэдээллийг өгөх, танилцуулах үүрэгтэй. Өвчтөн өөрийн биеийн байдал, онош, өвчний явц, төлөвлөсөн эмчилгээ, эмчилгээний эрсдэл болон гарах үр дүн, эмчилгээний боломжит бусад хувилбарууд зэрэг бүхий л мэдээллийг авах эрхтэй. Харин өвчтөний биеийн байдлын талаарх үнэн зөв мэдээлэл нь өвчтөнд ноцтой аюул учруулж болзошгүй тохиолдолд л өвчтөнөөс мэдээллийг нууцалж болно. Өвчтөн өөрийн хүсэлтээр мэдээлэл авахгүй байх эрхтэй. Өвчтөн өөрийн эмчлэгч эмчийн талаар дэлгэрэнгүй мэдээлэл авах эрхтэй.

3. Өвчтөний зөвшөөрөл

Өвчтөнд аливаа эмчилгээ хийхдээ өвчтөнд өөрт нь болон хууль ёсны төлөөлөгчид нь зайлшгүй мэдэгдэх мөн зөвшөөрөл авах шаардлагатай. Өвчтөн эмчилгээнээс татгалзах, эмчилгээг зогсоох бүрэн эрхтэй. Хэрвээ өвчтөнд яаралтай эмчилгээ хийх шаардлагатай бол өвчтөн өөрөө болон хууль ёсны төлөөлөгч нь эмчилгээний талаар зөвшөөрөл өгөх боломжгүй тохиолдолд

²²⁷ https://www.who.int/genomics/public/eu_declaration1994.pdf

өвчтөний эрүүл мэндийн байдлаас хамааран эмчилгээг эхлүүлнэ. Хэрэв хууль ёсны төлөөлөгч нь эмчилгээний зөвшөөрөл өгөх сонирхолгүй хэдий ч өвчтөн өөрөө эмчилгээ хийлгэхийг зөвшөөрсөн тохиолдолд эмч, эмнэлгийн ажилтнууд хуулийн байгууллагад хандаж шийдвэрлүүлнэ. Өвчтөний биеийн эд эс, эрхтнийг хадгалах болон хүний биеэс авсан эмчилгээний зориулалттай дээжийг эмчилгээнд ашиглахдаа өвчтөнөөс зайлшгүй зөвшөөрөл авах шаардлагатай. Шинжлэх ухааны судалгаа, шинжилгээ болон анагаах ухааны сургалтанд тухайн өвчтөний өвчний талаар судлах, ашиглах тохиолдолд өвчтөнөөс зөвшөөрөл авсан байх шаардлагатай.

4.Өвчтөний хувийн нууцыг хадгалах, хамгаалах эрх

Өвчтөний эрүүл мэндийн байдал, онош, эмчилгээ, өвчний урьдчилсан дүгнэлт гэх мэт өвчтөний хувийн бүхий л мэдээллийг эмч, эрүүл мэндийн байгууллага тухайн өвчтөнийг нас барсны дараа ч чандлан хадгалах, хамгаалах үүрэгтэй. Өвчтөн өөрөө зөвшөөрсөн тохиолдолд эсхүл хуулиар зохицуулсан тодорхой тохиолдлуудад өвчтөний нууцыг задлах боломжтой. Өвчтөн өөрийн өвчний талаар бүхий л мэдээлэлтэй танилцаж, холбоотой баримт бичгүүдийг хуулбарлан авах боломжтой. Өвчтөн өөрийн мэдээллийг засч залруулах, шинэчлэх эрхтэй.

5.Өвчтөнд шаардлагатай эмчилгээ, үйлчилгээ үзүүлэх

Хүн бүр эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх болон өвчнийг анагаах, чанартай эмчилгээ үйлчилгээг авах эрхтэй. Өвчтөн эмчилгээ үйлчилгээг тухайн улсын санхүү, хүний нөөц болон материалын нөөц боломжийн хүрээнд тэгш, хүртээмжтэй, байнгын тогтвортой авах эрхтэй. Эмнэлгийн багаж, төхөөрөмж дутмаг, хүрэлцээгүй байгаа тохиолдолд эмч мэргэжилтнүүд өвчтөнүүдийг зөвхөн эрүүл мэндийн байдлаар нь эрэмбэлж, эмчилгээ нэн яаралтай шаардлагатай байгаа өвчтөнд түрүүлж үйлчилнэ. Өвчтөн эмчлүүлэх эмнэлэг, эмч ажилтнуудыг өөрөө сонгон үйлчлүүлэх бүрэн эрхтэй. Өвчтөнд цаашид тухайн эмнэлгийн үйлчилгээ хангалтгүй, шаардлагагүй болсон тохиолдолд энэ тухай өвчтөнд дэлгэрэнгүй, ойлгомжтой тайлбарыг өгч дараагийн шатны эмнэлгийн байгууллагад шилжүүлэх буюу гэрт нь гаргана. Хэрвээ өвчтөн гэртээ гарсан тохиолдолд гэрээр асран сувилах үйлчилгээ үзүүлэх боломжтой. Өвчтөн өвчин намдаах эм, тариа хэрэглэн өвчний зовиураасаа ангижрах эрхтэй. Өвчтөнийг нас эцэслэх хүртэл хүндэтгэлтэй хандаж, хүн ёсоор тусламж, үйлчилгээ үзүүлнэ.

6.Өвчтөн дээрх эрхүүдийг хэрхэн эдлэх талаар

Өвчтөн энэхүү баримт бичигт заасан болон бусад эрхүүдийг аливаа ялгаварлан гадуурхалд өртөлгүй эдлэх эрхтэй. Өвчтөн хүний эрхийн олон улсын гэрээ, тунхаг бичгүүд болон хуульд заасан хэм хэмжээний хүрээнд, бусдын эрх чөлөөнд халдалгүй эмчилгээ үйлчилгээ авах эрхтэй. Өвчтөн эрхээ эдэлж чадахгүй, боломжгүй байгаа тохиолдолд өөрийн хууль ёсны төлөөлөгч, асран хамгаалагчаар дамжуулан шийдвэрлүүлэх эсхүл дараагийн шатны арга хэмжээ авах эрхтэй. Өвчтөн өөрийн эдлэх эрхийн талаар бүхий л мэдээлэлтэй танилцах эрхтэй. Хэрвээ эрх нь зөрчигдсөн гэж үзсэн тохиолдолд өвчтөн холбогдох байгууллагуудад шат дараатай гомдол гарган шийдвэрлүүлэх эрхтэй.

ХОЁР. ӨВЧТӨНИЙ ЭРХИЙН ТАЛААРХ БУСАД ОРНУУДЫН ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ

2.1. ГҮРЖ УЛС

Өвчтөний эрхийн хууль нь 2000 онд батлагдсан бөгөөд 11 бүлэг, 48 зүйлтэй.²²⁸ Энэ хуулиар тус улсын эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлж буй бүх өвчтөний эрх, түүний дотор жирэмсэн болон хөхүүл эх, насанд хүрээгүй хүүхэд, цэргийн албан хаагч болон засан хүмүүжүүлэх байгууллагад байгаа хүн эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ авах эрхийг зохицуулсан байна.

Тус хуулиар өвчтөн нь өөрийн эрүүл мэндийн байдлын талаар үнэн зөв мэдээллийг өгөх үүрэгтэйгээс гадна эмнэлгийн байгууллагаас ч үнэн зөв мэдээлэл авах, эмчилгээ үйлчилгээ авах эрхтэй. Эмнэлгийн байгууллага нь өвчтөний мэдээллийн нууцыг хадгалах үүрэгтэй. Өвчтөн нь эмнэлгийн байгууллагаа сонгох, эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний аль ч үе шатанд эмнэлгийн тусламж авахаас татгалзах эрхтэй бөгөөд эрх нь зөрчигдсөн гэж үзвэл шүүхэд хандах эрхтэй. Өвчтөний эрхийн хууль дараах бүтэцтэй.

- 1 дүгээр бүлэг. Ерөнхий ойлголт
- 2 дугаар бүлэг. Эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээ авах эрх
- 3 дугаар бүлэг. Мэдээлэл авах эрх
- 4 дүгээр бүлэг. Зөвшөөрөл
- 5 дугаар бүлэг. Хувийн нууц болон нууцлах
- 6 дугаар бүлэг. Удам зүйн зөвлөгөө болон генийн эмчилгээ үйлчилгээ авах эрх
- 7 дугаар бүлэг. Жирэмсэн болон хөхүүл эхийн эрх
- 8 дугаар бүлэг. Хүүхдийн эрх
- 9 дүгээр бүлэг. Цэргийн албан хаагчид болон бусад албан хаагчийн эрх
- 10 дугаар бүлэг. Засан хүмүүжүүлэх байгууллагад байгаа хүний эрх
- 11 дүгээр бүлэг. Хууль хүчин төгөлдөр болох

Хуулийн зорилго

Тус хуулийн зорилгыг эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ авахаар ирсэн иргэний эрхийг хамгаалах, түүнчлэн тэдний нэр төр, алдар хүндийн халдашгүй байдлыг хангахад оршино гэж заасан байна. Эрүүл мэндийн салбар дахь иргэний эрхийн хууль тогтоомж нь Үндсэн хууль, Эрүүл мэндийн хууль, Өвчтөний эрхийн хууль болон Олон улсын гэрээ, бусад актаас бүрдэнэ.

Өвчтөний эрх

Өвчтөний эрхийн тухай хуульд зааснаар өвчтөн нь эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ авахдаа дараах эрхийг эдэлнэ.

- Гүржийн иргэн бүр тус улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн мэргэжлийн болон үйлчилгээний стандартад нийцсэн эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ авах эрхтэй.
- Өвчтөнийг арьс өнгө, хэл, хүйс, үндэс угсаа, нийгмийн байдал, шашин шүтлэг, үзэл бодол, эд хөрөнгө, оршин суугаа газар, өвчин эмгэг, бэлгийн чиг хандлага, улс төрийн болон бусад аливаа хэлбэрээр ялгаварлан гадуурхахыг хориглоно.

²²⁸ <https://matsne.gov.ge/en/document/download/16978/7/en/pdf>

- Зарим өвчтөний эрхийг хязгаарлах нөхцөлийг Гүржийн хууль тогтоомжоор тогтооно.
- Өвчтөнүүд эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэгчээ хэзээ ч сольж болно.
- Гадаад улсад оршин сууж буй Гүржийн иргэд, мөн Гүрж улсад оршин сууж буй гадаадын иргэн Гүржийн хууль тогтоомж, олон улсын гэрээний дагуу эмнэлгийн тусламж авах эрхтэй.

Өвчтөн эсвэл тэдгээрийн хууль ёсны төлөөлөгч дараах асуудлын хүрээнд шүүхэд хандаж болно. Үүнд:

1. Эдийн болон эдийн бус хохирлыг нөхөн төлүүлэх
 - a. Өвчтөний эрхийг зөрчих
 - b. Эмнэлгийн буруутай үйл ажиллагаа
 - c. Эмнэлгийн байгууллагын бусад доголдол
2. Эмнэлгийн ажилтны тусгай зөвшөөрлийг түдгэлзүүлэх, хүчингүй болгох
3. Улсын эмнэлгийн болон эрүүл ахуйн стандартыг өөрчлөх

Эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээ авах эрх

Эмнэлгийн тусламж нь улсын анагаах ухааны бүх тогтолцоонд тэгш хүртээмжтэй байна. Төрөөс эрүүл мэндийн тусламж авах эрхийг хамгаалах бөгөөд эмнэлгийн тусламжийг хойшлуулах нь өвчтөний эрүүл мэнд ноцтой доройтох эсвэл хөгжлийн бэрхшээлтэй болох, нас барах шалтгаан гэж үзнэ. Төрөөс ховор тохиолдох өвчтэй өвчтөнүүдэд тус улсад туршигдаж хүлээн зөвшөөрөгдсөн мэргэжлийн болон үйлчилгээний стандартад нийцсэн эмнэлгийн тусламж үзүүлэхийг баталгаажуулна. Өвчтөн өөрийн нэр төр, уламжлал, шашин шүтлэг, хувийн үнэт зүйлийг хүндэтгэхийг эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэгчээс хүсч болно.

Өвчтөний мэдээлэл

Өвчтөн хууль тогтоомжийн дагуу хүсэлт гаргаж өөрийн эрүүл мэндийн байдлын талаарх мэдээллийг цаг алдалгүй, тодорхой, алагчлалгүй цогцоор нь авах эрхтэй. Өвчтөн өөрөө зөвшөөрвөл эсхүл насанд хүрээгүй хүүхэд бол түний хамаатан садан, хууль ёсны төлөөлөгч нь өвчтөний мэдээлэлтэй танилцаж, өвчтөний одоогийн байдлыг шинэчлэн тавихыг шаардаж болно. Ингэхдээ эмнэлгийн мэдээлэлд анхны болон шинэ мэдээллийг хоёуланг нь тэмдэглэнэ. Мөн өвчтөний мэдээллийн аль нэг хэсгийг хуулбарлан авч болох бөгөөд эмнэлгийн бүртгэлд нэвтрэх болон хуулбар авах тохиолдолд эмнэлгийн байгууллагад бичгээр хүсэлт гаргана.

Өвчтөн эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэгчээс дараах мэдээллийг авах эрхтэй.

- Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний арга, хэлбэр, түүнчлэн төлбөр болон төлбөр төлөх аргууд;
- Гүржийн хууль тогтоомж болон эмнэлгийн байгууллагын дотоод журамд заасан эрх, үүрэг;
- Урьдчилан сэргийлэх, оношлох болон нөхөн сэргээх үйлчилгээ, дагалдах эрсдэл ба боломжит үр дүн;
- Эмнэлгийн үзлэгийн хариу;
- Төлөвлөсөн эмнэлгийн тусламжаас сонгох, түүний эрсдэл болон үр дүнгийн талаар;
- Төлөвлөсөн эмнэлгийн тусламжаас татгалзсан тохиолдолд гарах үр дагавар;

- Оношилгоо, боломжит таамаглал эсвэл одоогийн эмчилгээ;
- Эмнэлгийн тусламж үзүүлэгчийн хувийн болон мэргэжлийн туршлагын талаар тус тус мэдээлэл авах эрхтэй.

Зөвхөн өвчтөний эрүүл мэндийн талаарх мэдээлэл нь түүний эрүүл мэндэд ноцтой нөлөөлнө гэсэн үндэслэл байгаа тохиолдолд л эрүүл мэндийн байдлын талаарх мэдээллийг хуваалцахдаа хязгаарлаж болох бөгөөд хэрэв өвчтөн мэдээлэл өгөхийг шаардсан тохиолдолд өгч болно. Өвчтөний эрүүл мэндийн байдлын талаарх мэдээллийг нуух эсвэл хязгаарлах тухай шийдвэрийг Ёс зүйн хороо гаргах бөгөөд хэрэв ийм хороо байхгүй бол эмч гаргана. Энэ талаар өвчтөний эрүүл мэндийн дэвтэрт тэмдэглэнэ. 2015 онд оруулсан нэмэлт, өөрчлөлтөөр насанд хүрээгүй болон ухамсартайгаар шийдвэр гаргах чадваргүй өвчтөний мэдээллийг түүний хамаатан эсвэл хууль ёсны төлөөлөгчид нь өгөхөөр зохицуулсан. Өвчтөний мэдээллийг мэргэжлийн үг хэллэг бага хэрэглэж энгийн ойлгомжтой тайлбарлаж өгөх ёстой.

Өвчтөн эрүүл мэндийн байдлынхаа талаар өөр этгээдэд мэдээлэл өгөх эсэхээ өөрөө шийдвэрлэх бөгөөд өвчтөний талаарх мэдээлэл хүлээн авах хүний нэрийг эмнэлгийн бүртгэлд оруулах ёстой.

Зөвшөөрөл

Өвчтөн насанд хүрээгүй эсвэл ухамсартайгаар шийдвэр гаргах чадваргүй бол түүний хамаатан садан, хууль ёсны төлөөлөгчөөс эмчилгээ хийлгэхийг зөвшөөрсөн зөвшөөрөл авах бөгөөд энэхүү зөвшөөрлийг заавал бичгээр авна. Энэхүү зөвшөөрлийг авсаны дараа эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ үзүүлнэ. Дараах эмнэлгийн үйлчилгээ үзүүлэхэд заавал бичгээр зөвшөөрөл өгнө.

- Жижиг мэс заслаас бусад бүх мэс засал
- Үр хөндөлт
- Жирэмслэлтээс хамгаалах мэс засал болон үргүй болгох
- Гол судасны катетер
- Гемодиализ ба хэвлийн диализ
- Савны гадуурх үр тогтолт
- Генетикийн шинжилгээ
- Генийн эмчилгээ
- Туяа эмчилгээ
- Хорт хавдрын химийн эмчилгээ
- Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэгчээс бичгээр мэдэгдсэн зөвшөөрөл шаардлагатай гэж үзсэн бусад тохиолдол.

Өвчтөн нь эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний аль ч шатанд эмнэлгийн тусламж авахаас татгалзах эрхтэй бөгөөд энэ тохиолдолд эмчилгээг шууд цуцалж, эмчилгээ цуцалсантай холбоотой гарах үр дагаврын талаар мэдээлэл өгнө. Хууль тогтоомжид зааснаас бусад тохиолдолд ухамсартайгаар шийдвэр гаргах боломжтой өвчтөний хүсэл зоригийн эсрэг эмнэлгийн тусламж үзүүлэхийг хориглоно.

Гүрж улсын иргэд ухаан алдах эсвэл ухамсарт шийдвэр гаргах боломжгүй болох тохиолдолд сэхээн амьдруулах, амьдрал дэмжих, хөнгөвчлөх эмчилгээ авах талаарх хүсэлтээ урьдчилан мэдэгдэж (зөвшөөрөх, татгалзах) бичгээр илэрхийлж болно. Энэхүү урьдчилсан мэдэгдлийг дараах хоёр тохиолдолд илэрхийлнэ. Үүнд, эдгэршгүй өвчний төгсгөлийн үе шат, хүнд хэлбэрийн хөгжлийн

бэрхшээлтэй болоход хүргэх өвчин орно. Мөн шийдвэр гаргах хүнээ урьдчилан томилж болно.

Хэрэв насанд хүрээгүй хүүхэд болон ухамсартайгаар шийдвэр гаргах боломжгүй өвчтөний хамаатан, хууль ёсны төлөөлөгчийн гаргасан шийдвэр нь өвчтөний эрүүл мэндэд харшлахаар бол эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэгч шүүхэд гомдол гаргаж болно.

Өвчтөний талаарх мэдээллийг сургалтад ашиглахын тулд урьдчилан зөвшөөрөл авсан байна. Харин хүүхэд болон тэтгэмж авагч өвчтөнүүдийг судалгаанд ашиглах асуудлыг Эрүүл мэндийн тухай хуулиар зохицуулна. Дараах тохиолдолд өвчтөнүүдийн зөвшөөрлийг авахгүй бөгөөд өвчтөний хувийн мэдээллийн нууцлалыг баталгаажуулна. Үүнд,

- өвчтөнийг таних боломжгүй бол
- эмчилгээ, оношлогооны явцад олж авсан материал (шээс, цус болон бусад эд)

Өвчтөний хувийн мэдээллийг нууцлах, задруулах

Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэгч өвчтөнүүдийн амьдралын туршид болон нас барсны дараа түүний мэдээллийн нууцлалыг хамгаалах үүрэгтэй. Дараах тохиолдолд нууц мэдээллийг ил болгож болно.

- Өвчтөн зөвшөөрсөн
- Мэдээллийг задруулахгүй байх нь гуравдагч этгээдийн амь нас, эрүүл мэндэд эрсдэл учруулж байгаа (гуравдагч этгээд хэн болох нь мэдэгдэж буй)
- Өвчтөний мэдээллийг боловсрол, шинжлэх ухааны зорилгоор ашиглахдаа өвчтөнийг таних боломжгүй байдлаар дүрсэлсэн
- Гэр бүлийн хүчирхийлэлд өртөж болзошгүй эсвэл давтан хүчирхийлэлд өртөх эрсдэлтэй бөгөөд өвчтөний эрх, ашиг сонирхлыг хамгаалах зорилгоор зөвхөн холбогдох төрийн байгууллагад өгдөг мэдээлэл
- Хууль тогтоомжид заасан бусад.

Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэгч нь өвчтөний гэр бүлийн болон хувийн амьдралд хөндлөнгөөс оролцохыг хориглох бөгөөд дараах гурван тохиолдолд л зөвшөөрдөг. Үүнд:

- Өвчтөнийг оношлох, эмчлэх, асрахад хөндлөнгөөс оролцох бөгөөд энэ тохиолдолд зөвшөөрөл авах шаардлагатай;
- Өвчтөний гэр бүлийн гишүүдийн амь нас, эрүүл мэндэд аюултай байгаа;
- Өвчтөн болон түүний гэр бүлийн гишүүд гэр бүлийн хүчирхийллийн хохирогч болсон, дахин хүчирхийлэлд өртөх аюултай бол өвчтөний эрх, ашиг сонирхлыг хамгаалах зорилгоор хөндлөнгөөс оролцох шаардлагатай болсон.

Удам зүйн зөвлөгөө болон генийн эмчилгээ үйлчилгээ

Аливаа хүнийг генетикийн өвөөр ялгаварлан гадуурхахыг хориглоно. Өвчтөний эрүүл мэндийг хамгаалах, эрүүл мэндтэй холбоотой шинжлэх ухааны судалгаа хийх зорилгоор эмгэгтэй генийг тодорхойлох, өвчтөнд генетикийн урьтал өвчнийг

илрүүлэх туршилт хийхийг зөвшөөрдөг. Хуульд зааснаас бусад тохиолдолд зохиомлоор үр тогтоохыг хориглоно.

Жирэмсэн эмэгтэй болон хөхүүл эхийн эрх

Жирэмсэн болон хөхүүл эхчүүд жирэмсний хугацаанд, төрөх, төрсний дараах үед ураг эсвэл нярай хүүхдэд эмнэлгийн оролцооны талаар шууд болон шууд бусаар эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэгчдээс бүрэн, цаг тухайд нь, тодорхой мэдээлэл авч болно.

Насанд хүрээгүй хүний эрх

Насанд хүрээгүй хүнд үзүүлэх эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ нь улсын эрүүл мэндийн тогтолцоогоор дамжуулан авах боломжтой. Эцэг эх, асран хамгаалагч нь насанд хүрээгүй хүний эрүүл мэндийн байдлын талаарх мэдээллийг авч болно. Гэхдээ өвчтөн хүссэн бол дараах тохиолдолд өвчтөний мэдээллийг эцэг эх, хууль ёсны төлөөлөгчдөөс нууцална.

- Насанд хүрээгүй өвчтөнийг Гүржийн хууль тогтоомжийн дагуу эрх зүйн чадамжтай гэж үзсэн,
- 14-18 насны насанд хүрээгүй өвчтөн нь бэлгийн замаар дамжих өвчин эмчлүүлэх, мансууруулах бодист донтох, жирэмслэлтээс хамгаалах мэс заслын бус аргуудын талаар зөвлөгөө авах, жирэмслэлтийг зохиомлоор зогсоох зэрэг эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээ болон ХДХВ-ийн шинжилгээ өгсөн талаар нууцалж болно. Харин ХДХВ-ийн шинжилгээ эерэг гарсан тохиолдолд түүний эцэг эх, хууль ёсны төлөөлөгчид мэдэгдэнэ. Хэрэв насанд хүрээгүй өвчтөн эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний талаар нууцлахыг хүссэн тохиолдолд бичгээр зөвшөөрөл авах бөгөөд зөвхөн 14-18 насны эрүүл мэндийн байдлаа ухамсарлах чадвартай хүнд хамаарна.

16 насанд хүрээгүй өвчтөнийг зөвхөн эцэг эх, хууль ёсны төлөөлөгчийнх нь зөвшөөрөлтэйгөөр судалгаанд оролцуулж болно.

Есдүгээр бүлэгт цэргийн албан хаагчид, гэрээт цэргийн албан хаагчид болон үйлчилгээний албан хаагчид нь эрүүл мэндийн үзлэгт хамрагдах хүсэлт гаргаснаар тусламж үйлчилгээ авч болно.

Засан хүмүүжүүлэх байгууллагад байгаа хүний эрх

Засан хүмүүжүүлэх байгууллагад байгаа хүмүүст эмнэлгийн тусламжийг улсын анагаах ухааны хөтөлбөрт заасны дагуу үзүүлнэ. Засан хүмүүжүүлэх байгууллагад байрлуулсны дараа зохих эрүүл мэндийн үзлэг, бие даасан эрүүл мэндийн үзлэгт хамрагдах шаардлагатай тохиолдолд эмнэлгийн тусламж авахыг хүссэн хүсэлт гаргаж болно.

2.2. ИЗРАИЛ УЛС

Израил улс өвчтөний эрхийн тухай бие даасан хуулийг 1996 онд баталсан. Хуулиар эмнэлгийн яаралтай тусламжийг ямар ч нөхцөл болзолгүйгээр авах, ялгаварлан гадуурхлын аливаа хэлбэрээс ангид байх, мэргэжлийн, чанартай тусламж авах эрхтэй. Өвчтөн нь өөрийн эмчилгээний талаарх мэдээллийг авах эрхтэй бөгөөд эмч, эмнэлгийн байгууллагын бүх албан хаагч өвчтөний нэр төр, хувийн нууцыг хамгаалах үүрэгтэй. Мөн хуулиар эмнэлгийн бүртгэл, эмчилгээний

мэдээлэл, мэргэжлийн хороод тухайлбал, мөрдөн байцаах хороо, хяналт, чанарын хороо, ёс зүйн хороо болон эмнэлгийн байгууллага дахь өвчтөний эрхийг хамгаалах ажилтны талаар зохицуулсан. Хууль нь 9 бүлэг, 36 зүйлтэй бөгөөд дараах бүтэцтэй. Үүнд:

1. Хуулийн зорилго
2. Нэр томъёоны тайлбар
3. Эмнэлгийн тусламж авах
4. Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний зөвшөөрөл өгөх
5. Эмнэлгийн бүртгэл болон эмчилгээний талаарх мэдээлэл
6. Хороод
7. Эмнэлгийн байгууллага дахь өвчтөний эрхийг хамгаалах үүрэг
8. Аюулгүй байдлын хүчний талаарх арга хэмжээ
9. Хариуцлагын арга хэмжээ

Хуулийн зорилго

Хуулийн зорилго нь эмнэлгийн тусламж хүсч байгаа болон эмнэлгийн үйлчилгээнд хамрагдах хүсэлтэй хүн бүрийн эрхийг тогтоож, түүний нэр төр, хувийн нууцыг хамгаалах юм.²²⁹

Өвчтөний эрх

- Эмнэлгийн тусламж шаардлагатай хүн бүр Израилийн эрүүл мэндийн тогтолцоонд үйлчилж буй хууль тогтоомжийн дагуу эмнэлгийн тусламж авах эрхтэй.
- Эмнэлгийн яаралтай тусламжийг ямар ч нөхцөл болзолгүйгээр авна.
- Аливаа эмнэлгийн байгууллага, эмч, эмнэлгийн ажилтнууд өвчтөнийг шашин шүтлэг, арьс өнгө, хүйс, харьяалал болон бусад аливаа хэлбэрээр ялгаварлан гадуурхахыг хориглоно.
- Өвчтөн нь хувийн харилцаанаас үл хамаарч мэргэжлийн, чанартай тусламж авах эрхтэй.
- Эмчилгээний талаарх мэдээллийг авах эрхтэй. Өвчтөний эмчилгээний талаарх мэдээллийг өгөхтэй холбоотой харилцааг эмнэлгийн даргын гаргасан зааварчилгааг удирдлага болгоно.
- Өвчтөний хүсэлтээр эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний талаарх хоёр дахь саналыг (second opinion) авах эрхтэй. Эмнэлгийн байгууллага өвчтөнд энэ эрхээ хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай бүх тусламжийг үзүүлнэ.
- Өвчтөн нэг эмнэлгээс нөгөөд шилжсэн тохиолдолд түүний хүсэлтийн дагуу эмнэлгийн тусламжийн тасралтгүй байдлыг хангахад хамтран ажиллана.
- Эмнэлгийн байгууллагад хэвтэн эмчлүүлж буй өвчтөн нь тухайн байгууллагын даргын тогтоосон журмын дагуу зочин хүлээн авах эрхтэй.
- Эмнэлгийн эмч болон эмнэлгийн байгууллагад ажилладаг бүх ажилтнууд өвчтөний эмчилгээний бүх үе шатанд нэр төр, хувийн нууцыг хамгаалах ёстой.
- Яаралтай тусламжийн эсвэл ноцтой аюулын үед эмч, эмнэлгийн байгууллагаас тухайн нөхцөл байдлыг харгалзан эмчилгээ хийлгэхийг хүссэн хүнд боломжийн хэрээр тусламж үзүүлж, эмчилгээ хийнэ.

²²⁹ <http://www.iracm.com/wp-content/uploads/2013/01/loi-sur-les-brevets-1996-anglais-3539.pdf>

- Эмч, эмнэлгийн байгууллага өвчтөнд эмчилгээ хийх боломжгүй бол түүнийг эмчилгээ хийлгэх боломжтой газарт шилжүүлэх ажлыг зохион байгуулах бөгөөд энэ талаарх зохицуулалтыг байгууллагын дарга хийнэ.
- Яаралтай тусламжийн газарт хандсан бүх өвчтөн эмчийн үзлэгт хамрагдах эрхтэй. Эмч өвчтөнд яаралтай эмчилгээ шаардлагатай байгааг тогтоовол өвчтөнд эмчилгээ хийх ёстой бөгөөд хэрэв тухайн газарт хийх боломжгүй бол өвчтөнийг зохих эмнэлгийн байгууллагад шилжүүлэх ажлыг зохион байгуулна.

Зөвшөөрөл

Эмч өвчтөнд санал болгож буй эмчилгээг зөвшөөрөх эсэх талаар өвчтөнөөс заавал зөвшөөрөл авах бөгөөд энэхүү зөвшөөрөл өгсний дараа эмчилгээ хийнэ. Өвчтөн зөвшөөрөл өгсөн бол эрүүл мэндийн байдлын талаарх мэдээллийг “эмнэлгийн мэдээлэл”-д оруулах бөгөөд дараах мэдээллийг заавал оруулна. Үүнд:

- Өвчтөний эрүүл мэндийн байдал, урьдчилсан оношлогоо;
- Санал болгож буй эмчилгээний зорилго, хугацаа, үр дүнд хүрэх магадлалын талаар;
- Санал болгож буй эмчилгээнд үзүүлэх эрсдэл, гаж нөлөө, өвдөлт болон таагүй байдал;
- Эмчилгээний амжилтад хүрэх магадлал, сонгосон эмчилгээ болон эмчлэгдэхгүй байх эрсдэл;
- Хэрэв эмчилгээ нь шинэлэг эмчилгээний арга бол энэ талаар өвчтөнд заавал мэдэгдэнэ.

Эмнэлгийн эмч нь өвчтөний эрүүл мэндийн байдлын талаарх мэдээллийг түүний мэдээллийг ойлгох чадвар (дохионы хэл болон бусад)-ыг харгалзах бөгөөд чөлөөт, хараат бус сонголт хийх боломжийг олгоно. Өвчтөн зөвшөөрлөө амаар, бичгээр болон бие эрхтний онцлогт (дохионы хэл гэх мэт) тааруулан өгч болно.

Мэс засал, гуурс тавих, диализ, радио эмчилгээ, хиймлээр үр тогтоох болон хорт хавдрын химийн эмчилгээний хувьд өвчтөнд өгсөн тайлбарын хураангуйг багтаасан баримт бичгийн дагуу зөвшөөрөл авна. Өвчтөн нь дээрх эмчилгээ хийлгэх шаардлагатай бөгөөд зөвшөөрлөө бичгээр өгөх боломжгүй бол хоёр гэрч эмчид зөвшөөрөл өгөх бөгөөд гэрч нарын өгсөн зөвшөөрөл болон нотлох баримтыг хавсарган боломжит хугацаанд бичгээр зөвшөөрөл өгнө.

Яаралтай тусламжийн үед дээрх эмчилгээ шаардлагатай өвчтөн эмчилгээний зөвшөөрлийг амаар өгч болох бөгөөд богино хугацаанд бичгээр зөвшөөрлөө өгнө.

Дараах тохиолдолд зөвшөөрөлгүйгээр эмнэлгийн тусламж үйлчилгээг үзүүлнэ.

- өвчтөний бие махбод эсвэл сэтгэцийн байдал нь зөвшөөрөл өгөх боломжгүй;
- өвчтөний хууль ёсны асран хамгаалагч эмчилгээ хийлгэхийг эсэргүүцэж байгаага мэдэгдээгүй;
- өвчтөн нь насанд хүрээгүй болон хөдөлмөрийн чадваргүй хүн бөгөөд түүний хууль ёсны асран хамгаалагчийг томилсон бөгөөд зөвшөөрөл авах боломжгүй.

Өвчтөний амь насанд ноцтой аюул заналхийлсэн гэж үзэж байгаа боловч өвчтөн эмчилгээ хийлгэхээс татгалзвал Ёс зүйн хороо дараах нөхцөл байдлыг нотолсон тохиолдолд эмч өвчтөнд эмчилгээ хийж болно.

(а) Эмчилгээ хийлгэхийг зөвшөөрсөн зөвшөөрөл өгөхөд шаардлагатай мэдээллийг хүлээн авсан;

(б) Өвчтөний эрүүл мэндийн байдлыг мэдэгдэхүйц сайжруулахаар эмчилгээг урьдчилан төлөвлөж байгаа;

(в) Өвчтөн эмчилгээ хийлгэсний дараа зөвшөөрөл өгнө гэж үзэх үндэслэлтэй.

Эмнэлгийн яаралтай тусламжийн үед өвчтөний биеийн болон сэтгэцийн байдлаас шалтгаалан түүний зөвшөөрөлгүйгээр эмч яаралтай эмчилгээ хийж болно. Өвчтөн өөрийнх нь өмнөөс зөвшөөрөл өгөх хууль ёсны төлөөлөгчийг томилж болох бөгөөд хууль ёсны төлөөлөгчийн итгэмжлэлд эмчилгээ хийлгэх зөвшөөрөл олгох нөхцөл, хүрээ, хязгаарыг нарийвчлан тусгасан байна.

Эмнэлгийн бүртгэл, эмчилгээний мэдээлэл

Эмч өвчтөний эмчилгээний явцын талаар эмнэлгийн бүртгэл хөтөлнө. Тус бүртгэлд өвчтөний хийлгэсэн эмчилгээний талаарх мэдээлэл, өмнө мэдэгдэж байсан эмчилгээ, түүний эрүүл мэндийн байдал, одоогийн оношилгоо, эмчилгээний заавар зэрэг нарийн мэдээллийг багтаасан байна. Гэхдээ эмчийн хувийн тэмдэглэл нь эмнэлгийн бүртгэлд хамаарахгүй.

Эмч, эмнэлгийн байгууллага болон дарга хууль тогтоомжийн дагуу тогтмол, шинэчилсэн бүртгэл хөтөлж хадгална. Өвчтөн эмнэлгийн бүртгэлийн хуулбарыг авах эрхтэй бөгөөд өвчтөнд мэдээлэл өгсөн талаар эмч, эмнэлгийн байгууллага бүртгэж авна. Энэхүү мэдээлэл нь өвчтөний эрүүл мэндийн байдал, сэтгэцийн эрүүл мэнд болон амь насанд аюул учруулахаар бол эмч эмчилгээний мэдээллийг хэсэгчлэн болон бүхэлд нь мэдээлэхгүй байж болно. Эмч мэдээлэхээс татгалзсан тохиолдолд нэн даруй нууцалсан мэдээлэл болон хадгалах үндэслэлээ Ёс зүйн хороонд хүргүүлэх үүрэгтэй бөгөөд ёс зүйн хороо эмчийн гаргасан шийдвэрийг батлах, цуцлах, өөрчлөх эрхтэй.

Эмч, эмнэлгийн байгууллагын бүх шатны ажилтнууд ажил үүргийн хуваарийн дагуу олж авсан өвчтөний талаарх аливаа мэдээллийг задруулахыг хориглох бөгөөд эмнэлгийн байгууллага нарийвчилсан зохицуулалтыг хийнэ.

Эмч, эмнэлгийн байгууллага өвчтөний талаарх мэдээллийг дараах тохиолдолд гуравдагч этгээдэд мэдээлэх бөгөөд зөвхөн шаардлагатай хэсгийг л мэдээлнэ. Үүнд:

- Өвчтөн эмчилгээний мэдээллийг задруулахыг зөвшөөрсөн;
- Эмч, эмнэлгийн байгууллага эмчилгээний мэдээллийг дамжуулах үүрэг хүлээсэн;
- Мэдээлэл нь өвчтөнийг өөр эмч эмчлэхэд зориулагдсан;
- Өвчтөний эмчилгээний талаарх мэдээллийг өвчтөнд мэдээлэхгүй байхыг ёс зүйн хороо зөвшөөрсөн бөгөөд Ёс зүйн хороо гуравдагч этгээдэд мэдээлэхийг зөвшөөрсөн;
- Ёс зүйн хороо нь өвчтөнд санал бодлоо илэрхийлэх боломжийг олгосны дараа эмчилгээний мэдээллийг задруулах нь бусдын болон олон нийтийн эрүүл мэндийг хамгаалахад чухал ач холбогдолтой гэж үзсэн;

- Эмчилгээний мэдээлэл нь өвчтөнийг эмчилж буй эмнэлгийн байгууллага эсвэл түүний ажилтнууд мэдээллийг боловсруулах, бүрдүүлэх эсвэл хуульд заасан мэдээлэлд зориулагдсан;
- Эмнэлгийн сэтгүүлд хэвлэх, судалгаа шинжилгээ болон сургалтын зорилгоор ашиглахад өвчтөний хувийн мэдээллийг нууцалсан байдалтай ашиглаж болно.

Хороо

Эмч, эмнэлгийн байгууллага, өвчтөний хоорондын эмчилгээтэй холбоотой харилцааг зохицуулах зорилгоор Мөрдөн байцаах хороо, Хяналт, чанарын хороо болон ёс зүйн хороод ажилладаг.

Мөрдөн байцаах хороо нь өвчтөн эсвэл түүний хууль ёсны төлөөлөгчөөс эмчилгээтэй холбоотой ирүүлсэн гомдлыг шалгахаар томилогддог. Тус хороонд тухайн эмнэлгийн байгууллагын дарга, өвчтөний сангийн удирдах дарга болон ерөнхий захирал эсвэл түүний томилсон хүнээс бүрдэнэ. Мөрдөн байцаах хороо нь дүгнэлт гаргах бөгөөд дүгнэлтийг томилсон этгээд, гомдол гаргагч өвчтөн болон холбогдох эмчид мэдэгдэнэ. Тус хорооны хуралдааны тэмдэглэлийг томилсон албан тушаалтан, Ерөнхий захирал танилцах эрхтэй бөгөөд шаардлагатай тохиолдолд гомдол гаргагч өвчтөн, түүний хууль ёсны төлөөлөгч, холбогдох эмчид шүүхэд гаргасан хүсэлтийн дагуу өгч болно. Ерөнхий захирал нь сахилгын хэрэг үүсгэх, мөрдөн байцаалт явуулах нөхцөл байдал үүссэн тохиолдолд Хорооны хурлын тэмдэглэлийг эрх бүхий этгээдэд шилжүүлэх зөвшөөрөл өгч болно.

Хяналт, чанарын хороо нь байгуулж буй албан тушаалтнаас хамаарч өөр өөр чиг үүргийг гүйцэтгэнэ. Тухайлбал, Эмнэлгийн үйл ажиллагааг үнэлэх, эмнэлгийн тусламжийн чанарыг сайжруулах зорилгоор байгууллагын захирлын томилсон эмнэлгийн байгууллагын дотоод хороо, өвчтөнд үзүүлж буй эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний чанарыг сайжруулах зорилгоор Өвчтөний сан (Sick Fund)-ийн захирлын байгуулсан хороо, Эрүүл мэндийн үйлчилгээний чанарыг сайжруулах зорилгоор Ерөнхий захирлын байгуулсан хороо гэсэн төрлүүдтэй байдаг.

Хорооны хэлэлцүүлгийн талаарх мэдээлэл нууц байх бөгөөд хороонд ирүүлсэн аливаа баримт бичиг нь шүүх хуралдаанд нотлох баримт болохгүй. Хорооны дүгнэлтийг томилсон этгээдэд хүргүүлэх бөгөөд эмчийн эсрэг сахилгын шийтгэл хүлээлгэх үндэслэлтэй байна гэж үзсэн бол энэ талаар Ерөнхий захиралд танилцуулна. Өвчтөний байдал, түүний эмчилгээ, үр дүнгийн талаар гаргасан дүгнэлтийг шаардлагатай гэж үзвэл өвчтөний хувийн хэрэгт хавсаргана.

Тус дүгнэлтийг өвчтөний хувийн хэрэгт хавсаргаагүй тохиолдолд өвчтөн энэ талаар Ёс зүйн хороонд мэдэгдэж болно. Ёс зүйн хороо шаардлагатай гэж үзвэл Хяналт, чанарын хорооны хэлэлцүүлгийн бүх материалыг шалгах эрхтэй. Тус хороогоор дүгнэлтийг хувийн хэрэгт хавсаргах шаардлагатай гэж үзвэл энэ талаар холбогдох албан тушаалтанд түүнийг хувийн хэрэгт оруулахыг тушаах бөгөөд энэ талаар өвчтөн болон түүний төлөөлөгчид мэдэгдэнэ.

Ёс зүйн хороо нь 5 гишүүний бүрэлдэхүүнтэй байх бөгөөд гишүүдийг Ерөнхий захирал томилно. Тус хорооны бүрэлдэхүүнд дүүргийн шүүхийн шүүгчээр

томилогдох боломжтой хүн, өөр өөр мэргэжлийн хоёр эмч, сэтгэл судлаач эсвэл нийгмийн ажилтан, олон нийтийн төлөөлөгч эсвэл шашны байгууллагын хүмүүсээс сонгож оруулна. Ёс зүйн хороо яаралтай хуралдаж шийдвэр гаргах шаардлага үүссэн боловч яаралтай хуралдуулах боломжгүй нөхцөл байдал үүссэн бол дүүргийн шүүх Ёс зүйн хорооны үүргийг гүйцэтгэх бүрэн эрхтэй. Ёс зүйн хорооны гишүүдийн томилох арга хэлбэр, бүрэн эрхийн хугацаа, ажиллах журмыг Эрүүл мэндийн сайд батална.

Өвчтөний эрхийг хамгаалах ажилтан

Эмнэлгийн байгууллага дахь өвчтөний эрхийг хамгаалах үүрэг бүхий ажилтныг тухайн эмнэлгийн дарга томилох бөгөөд дараах чиг үүргийг хүлээнэ.

- Өвчтөнд энэ хуульд заасны дагуу эрхээ хэрэгжүүлэх талаар зөвлөгөө, туслалцаа үзүүлэх;
- Өвчтөний гаргасан гомдлыг хүлээн авах, судлах, хянах;
- Эмнэлгийн тусламжийн чанарын талаарх гомдлыг эмнэлгийн даргад мэдэгдэх;
- Өөрийн эмнэлгийн эмч болон захиргааны ажилтнуудад энэ хуулийн талаар мэдээлэл, заавар өгнө.

Харин эмнэлгийн байгууллагын дарга нь өвчтөний эрхийг хамгаалах чиглэлээр боломжит бүх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.

Шийтгэл ногдуулах

Өвчтөний эрхийн тухай хуульд заасан эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэхдээ өвчтөнийг ялгаварлан гадуурхсан, эмнэлгийн мэдээлэл болон эмнэлгийн бүртгэлтэй холбоотой зөрчил гаргасан эмч, эмнэлгийн байгууллагыг Эрүүгийн хуульд заасны дагуу торгох шийтгэл ногдуулна.

2.3. ЛИТВА УЛС

Бүгд Найрамдах Литва Улсад өвчтөний эрхийг Бүгд Найрамдах Литва Улсын Үндсэн хууль (The Constitution of Republic of Lithuania), Иргэний хууль (Civil Code), Өвчтөний эрх болон өвчтөний эрүүл мэндэд учруулсан хохирлыг барагдуулах тухай хууль (Law on the Rights of Patients and Compensation of the Damage to Their Health) болон холбогдох бусад хууль, дүрэм журмаар зохицуулдаг байна. Мөн Литва Улс нь Хүний эрх болон био-эмийн конвенц (Convention on Human Rights and Biomedicine), Европын хүний эрхийг хамгаалах болон хүний үндсэн эрх чөлөөний тунхаг (European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms) гэх мэт олон улсын хүний эрхийн тухай тунхаг бичгүүдэд элсэн орж, дагаж мөрддөг байна.²³⁰

Өвчтөний эрх болон өвчтөний эрүүл мэндэд учруулсан хохирлыг барагдуулах тухай хууль²³¹

Өвчтөний эрхийн тухай хууль нь 5 бүлэг 25 зүйлтэй. Тус хуулиар өвчтөн чанартай эмнэлгийн үйлчилгээ авах, эмнэлгийн байгууллага, эмчээ сонгон үйлчлүүлэх, мэдээлэл авах, эмчилгээний нөхөн төлбөр авах эрхүүд болон эмнэлгийн байгууллагын эрх, үүрэг, тухайлбал, өвчтөний хувийн нууцыг хадгалах, хамгаалах,

²³⁰ <https://sam.lrv.lt/en/health-care/patient-rights>

²³¹ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.42491>

эрүүл мэндийн даатгалын байгууллагатай заавал гэрээ байгуулах гэх мэт эрх, үүргийн зохицуулалтыг хийсэн байна.

Нэгдүгээр бүлэг. Ерөнхий зүйл

1-р зүйл. Энэ хуульд хамаарах нэр томъёоны тайлбар

2-р зүйл. Хуулийн зорилго

Хоёрдугаар бүлэг. Өвчтөний эрх

3-р зүйл. Эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээ авах эрх

4-р зүйл. Эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээнд хамрагдах эрх

5-р зүйл. Өвчтөн эмчлэгч эмч, сувилагч, эмнэлгийн үйлчилгээ сонгох эрх

6-р зүйл. Мэдээлэл авах эрх

7-р зүйл. Өвчтөн шинжлэх ухааны болон анагаах ухааны туршилтанд оролцохыг шийдвэрлэх эрх

8-р зүйл. Эмчилгээнээс татгалзах эрх

9-р зүйл. Санал, гомдол гаргах эрх

10-р зүйл. Өвчтөний хувийн нууцад халдахгүй байх

Гуравдугаар бүлэг. Өвчтөний мэдээлэл

11-р зүйл. Өвчтөний тухай шаардлагатай мэдээллүүд

12-р зүйл. Өвчтөний мэдээллийг нууцлах тухай

13-р зүйл. Өвчтөний мэдээллийг судалгаанд болон анагаах ухааны сургалтанд ашиглах тухай

Дөрөвдүгээр бүлэг. Өвчтөний эрүүл мэндэд учруулсан хохирлыг барагдуулах, нөхөн төлбөр олгох журам

14-р зүйл. Өвчтөний эрүүл мэндэд учруулсан хохирлын тухай

15-р зүйл. Хохирлын нөхөн төлбөр

16-р зүйл. Эрүүл мэндийн байгууллагын даатгалын тухай

17-р зүйл. Өвчтөний Улсын сангаар дамжуулан өвчтөнд учруулсан хохирлыг эмнэлгийн байгууллага нь албан журмын даатгалаар нөхөн төлөх

18-р зүйл. Өвчтөний нөхөн төлбөр авах хүсэлт

19-р зүйл. Өвчтөн нөхөн төлбөр авах хүсэлтээ бүртгүүлэх

20-р зүйл. Өвчтөний эрүүл мэндийн хохирлыг тогтоон, нөхөн төлбөрийг хэлэлцэх хороо

21-р зүйл. Өвчтөний эрүүл мэндийн хохирлыг тогтоон, нөхөн төлбөрийг хэлэлцэх хорооны мэдээлэл авах эрх

22-р зүйл. Өвчтөн хүсэлт гаргах болон өвчтөний хүсэлтийг шийдвэрлэх үйл явц

23-р зүйл. Хорооны шийдвэрийн эсрэг шүүхэд хандах

24-р зүйл. Энэ хуулийг зөрчсөн тохиолдолд хүлээлгэх хариуцлага

Тавдугаар бүлэг. Бусад зүйл

25-р зүйл. Хууль хэрэгжиж эхлэх хугацаа.

Хуулийн зорилго

Өвчтөний эрх болон өвчтөний эрүүл мэндэд учруулсан хохирлыг барагдуулах тухай хуулийн зорилго нь өвчтөний эрхийг тогтоож, өвчтөнд учруулсан хохирлын нөхөн төлбөрийг хуулиар эмч болон эмнэлгийн ажилтнуудад олгосон үйл ажиллагааны хүрээнд үнэлэхэд оршино. Энэ хууль болон холбогдох бусад хууль,

дүрэм журмуудаар эрхтэн болон эд эс шилжүүлэн суулгахад эдлэх өвчтөний онцгой эрх, мөн сэтгэцийн эмгэгтэй өвчтөнүүдийн эрхийг давхар зохицуулна.

Өвчтөний эрх

- Өвчтөнийг нас, хүйс, үндэс угсаа, соёл, итгэл үнэмшил, нийгмийн давхаргаар ялгаварлан гадуурхахгүй. Өвчтөн нь чанартай эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээгээ авах эрхтэй. Эмч, сувилагч, эмнэлгийн байгууллагын ажилтнууд өвчтөний хувийн мэдээллийг хадгалж, өвчтөнд хүндэтгэлтэй хандаж, өвчтөний онош, эмчилгээ, асаргаа зэрэг эмнэлгийн үйлчилгээг чанартай үзүүлнэ. Өвчтөнд эмчийн зөвлөсөн, зөв онош дээр тулгуурласан, тухайн нэг өвчтөнд тохирсон эмчилгээ үйлчилгээг үзүүлэх шаардлагатай. Өвчтөнд шинжлэх ухаанд тулгуурласан, өвчнөөс нь шалтгаалсан зовиураас сэргийлэх мэдээ алдуулалтыг зүй зохистой хийх шаардлагатай.
- Өвчтөн эрүүл мэндийн үйлчилгээг үнэгүй авах эрхтэй. Өвчтөний эмчилгээний төлбөр нь Литва Улсын бусад хууль дүрэмд заасны дагуу улсын болон орон нутгийн төсвөөс төлөгдөнө. Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуульд заасны дагуу өвчтөний эмчилгээний төлбөрийг албан журмын эрүүл мэндийн даатгалын сангаас төлнө.
- Өвчтөнд цаг алдалгүй, шаардлагатай эмчилгээ үйлчилгээг үзүүлэх хэрэгтэй. Өвчтөн шаардлагатай эмнэлгийн тусламж үйлчилгээг өөрийн харьяа орон нутгийн эмнэлгээс авах боломжгүй тохиолдолд тухайн эмнэлэг нь бусад боломжтой эмнэлэг, эрүүл мэндийн үйлчилгээний талаарх мэдээллийг өвчтөнд өгөх үүрэгтэй. Литва Улсын Эрүүл мэндийн яамнаас гаргасан журмын дагуу тухайн эмнэлэг нь шаардлагатай нөхцөлд өвчтөнийг өөрийн зардлаар бусад эмнэлэг, эрүүл мэндийн байгууллагад хүргэх, хүлээлгэн өгөх үүрэгтэй.
- Өвчтөн нь Литва Улсын Үндэсний эрүүл мэндийн системийн дүрэмд заасны дагуу өөрт эмчилгээ, үйлчилгээ үзүүлэх эмч, сувилагч, эмнэлгийн байгууллагыг сонгох бүрэн эрхтэй.
- Өвчтөн Литва Улсын эрүүл мэндийн системээс үзүүлж буй эмчилгээ, үйлчилгээний талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийг авах бүрэн эрхтэй. Өвчтөн өөрийн эмчлүүлж буй эмнэлгийн дотоод дүрэм, журам болон эмч, сувилагч нарын мэргэшил, чадварын талаарх мэдээлэл ба өөрийн онош, эмчилгээ, асаргааны талаар тайлбар, мэдээллийг авах бүрэн эрхтэй. Өвчтөнийг эмчлэгч эмч нь өвчтөний онош, шинжилгээний хариу, өвчний үе шат, эмчилгээний үйл явц, эмчилгээний урьдчилсан дүгнэлт зэргийг өвчтөнд өгөх үүрэгтэй.
- Насанд хүрээгүй өвчтөний мэдээллийг асран хамгаалагчид нь өгөх бөгөөд хэрвээ өвчтөн болон асран хамгаалагчийн хооронд аливаа зөрчил байгааг анзаарсан тохиолдолд эмчлэгч эмч тухайн өвчтөн насанд хүрээгүй ч өвчтөний шийдвэрийг илүү харгалзан үзнэ.
- Өвчтөний зөвшөөрөлгүйгээр түүнийг шинжлэх ухааны болон анагаах ухааны аливаа туршилтад оруулахыг хориглоно. Хэрэв өвчтөн насанд хүрээгүй бол эцэг эх, хууль ёсны асран хамгаалагч, хүүхдийн эрхийг хамгаалах харьяа байгууллагаас зөвшөөрөл авсан байх шаардлагатай.
- Сэтгэцийн өөрчлөлттэй, өөрөө шийдвэр гаргах боломжгүй өвчтөнд эрүүл мэндийн байгууллага нь Сэтгэцийн эрүүл мэндийн тухай хууль (Law on Mental Health Care)-д заасны дагуу эмчилгээ, үйлчилгээг үзүүлнэ.

- Өвчтөний зөвшөөрөлгүйгээр өвчтөнд эмчилгээ, үйлчилгээ үзүүлэх хориотой. Хэрэв өвчтөнд яаралтай тусламж шаардлагатай үед хууль ёсны асран хамгаалагч эсхүл хууль ёсны төлөөлөгчөөс нь зөвшөөрөл авах шаардлагатай бөгөөд энэ нь боломжгүй тохиолдолд яаралтай тусламжийг шууд үзүүлж болно. Хэрэв хууль ёсны төлөөлөгч нь зөвшөөрөл өгөөгүй ч эмч болон эмнэлгийн ажилтнууд өвчтөний биеийн байдлыг харгалзан, шаардлагатай гэж үзвэл яаралтай эмнэлгийн тусламжийг үзүүлэх эрхтэй.
- Өвчтөний хууль ёсны төлөөлөгч эмчилгээнд татгалзсан хариу өгсөн болон өвчтөнд хийж буй эмчилгээг эмч, эмнэлгийн ажилтнууд үргэлжлүүлэх шаардлагатай гэж үзэж байгаа тохиолдолд тухайн Эмнэлгийн ёс зүйн хороо нь Литва Улсын Эрүүл мэндийн ёс зүйн хороонд мэдэгдэж эмчилгээг үргэлжлүүлэн хийх зөвшөөрлийг авах боломжтой.
- Өвчтөн эмнэлгийн эмчилгээ, үйлчилгээнд сэтгэл хангалуун бус тохиолдолд тухайн эмнэлэг, эрүүл мэндийн байгууллагын захиргаанд гомдол гаргах эрхтэй. Тухайн эмнэлгийн захиргаа нь ажлын 5 хоногийн дотор гомдол гаргасан өвчтөнд хариу өгөх үүрэгтэй. Өвчтөн нь эрүүл мэндийн байгууллагын талаарх санал гомдлыг Эрүүл мэндийн яам, харьяа бусад байгууллага болон шүүхэд гаргах эрхтэй.
- Өвчтөний хувийн мэдээлэл-эрүүл мэндийн байдал, онош, эмчилгээ болон бусад мэдээллийг өвчтөн нас барсан тохиолдолд ч задруулахгүй хадгалах ёстой. Үүнийг Литва Улсын хууль болон Эрүүл мэндийн яамнаас гаргасан бусад дүрэм, журмаар зохицуулна. Литва Улсын хуульд өөрөөр заагаагүй тохиолдолд зөвхөн өвчтөний бичгээр гаргасан зөвшөөрлөөр өвчтөний хувийн нууцыг бусдад задалж болно. Тухайн өвчтөний эмчилгээг хариуцаж оролцож байсан эмч, сувилагч, эрүүл мэндийн ажилтнууд, эрүүл мэндийн байгууллагууд нь бусад өвчтөнүүдийн эмчилгээ асаргаа болон мэргэжлийн судалгаа шинжилгээ явуулахад өвчтөний зөвшөөрөлгүйгээр түүний хувийн мэдээллийг задлах эрхтэй. Түүнчлэн Литва Улсын хуулиар эрүүл мэндийн байгууллагын үйл ажиллагааг хянаж шалгахдаа эрх бүхий бусад байгууллагууд нь өвчтөний зөвшөөрлийг авах шаардлагагүй.

Өвчтөний мэдээлэл

- Эрүүл мэндийн байгууллагууд, эмч, сувилагчид өвчтөний түүх болон бусад мэдээллийг Литва Улсын хууль болон Эрүүл мэндийн яамнаас тогтоосон журмын дагуу найдвартай хадгалах үүрэгтэй.
- Литва Улсын Эрүүл мэндийн ёс зүйн хороо нь өвчтөний мэдээллийг эмнэлгийн судалгааны ажил болон оюутны зааварчилгаанд хэрхэн ашиглах талаар тодорхой зааврыг баталдаг. Энэхүү мэдээллийг ашиглахдаа өвчтөний хувийн мэдээллийг нууцалсан байдлаар хандахыг үүрэг болгоно.

Өвчтөний эрүүл мэндэд учруулсан хохирлыг барагдуулах, нөхөн төлбөр олгох журам

- Өвчтөний эмчилгээ эсхүл эмнэлгийн судалгаанаас учирсан хохирол, үзлэг, эмчилгээнээс улбаалан халдвар болон үрэвсэл авсан, онош тогтоох үед болон эмчилгээний үед өвчтөнд эрүүл мэндийн эмгэг үүссэн, эмнэлгийн багаж төхөөрөмжийн доголдол болон дутмаг байдлаас үүдэн өвчтөн хохирсон тохиолдолд хохирлыг тухайн эмнэлэг, эрүүл мэндийн байгууллага барагдуулах шаардлагатай.

- Эмч, сувилагч нарын буруутай үйл ажиллагаанаас үүдэн өвчтөн хохирсон тохиолдолд Иргэний хуульд зааснаар гэм бурууг тогтоож, өвчтөнд хохирлыг барагдуулна. Өвчтөний эрүүл мэндэд учруулсан хохирлын хэмжээг түүнийг эмчлэгч эмч, сувилагчид хуулиар олгогдсон үйл ажиллагааны хүрээнд тогтооно.
- Зөвхөн эмнэлгийн ажилтны буруутай үйлдлээс үүссэн хохиролд тухайн эмнэлгээс нөхөн төлбөрийг олгоно. Хохирлыг барагдуулах асуудлыг энэ хууль болон Литва Улсын бусад хууль, дүрэм журмын дагуу шийдвэрлэнэ.

Эрүүл мэндийн даатгал

- Литва Улсын Үндэсний эрүүл мэндийн системийн харьяа эрүүл мэндийн байгууллагууд нь хуулийн дагуу өвчтөний хохирлыг барагдуулах даатгалд зайлшгүй хамрагдсан байх шаардлагатай.
- Төрийн өвчтөний сан нь (State Patients' Fund) жилд 1 удаа сангийн мөнгийг хэрхэн зарцуулсан талаарх тайланг Албан журмын эрүүл мэндийн даатгалын зөвлөл (Council of Compulsory Health Insurance) болон Эрүүл мэндийн яаманд танилцуулдаг. Хувийн эмнэлэг, эрүүл мэндийн байгууллагууд нь даатгалын компаниудтай даатгалын гэрээ хийх шаардлагатай. Тус даатгалын компаниуд нь Литва Улсын иргэний хариуцлагын даатгал хийх эрхтэй эсхүл Төрийн өвчтөний сантай гэрээ байгуулсан байх шаардлагатай. Даатгалын гэрээндээ даатгалын нөхцөл, төлбөрийн хэмжээ, төлбөрийн журам гэх мэт зүйлсийг заавал тусгасан байна. Хэрвээ хувийн эмнэлгүүд нь Төрийн өвчтөний сантай гэрээ байгуулсан тохиолдолд улсын эмнэлэг, эрүүл мэндийн байгууллагуудтай ижил даатгалын нөхцөл, журам үйлчилнэ.
- Төрийн өвчтөний сантай даатгалын гэрээ байгуулсан эрүүл мэндийн байгууллагууд нь өөрсдөө хандивлах мөнгөний хэмжээгээ тогтоож Төрийн өвчтөний даатгалын санд шилжүүлдэг. Засгийн газраас хандивын нөхцөл, журмыг шийдвэрлэнэ.
- Өвчтөнийг хохироосон эмнэлэг, эрүүл мэндийн байгууллага нь Төрийн өвчтөний сантай даатгалын гэрээ байгуулсан тохиолдолд даатгалын төлбөрийг Төрийн өвчтөний даатгалын сангаас төлж барагдуулна. Засгийн газраас баталсан зөвшөөрлийн дагуу нөхөн төлбөрийг Өвчтөний эрүүл мэндийн хохирлыг тогтоон, нөхөн төлбөрийг хэлэлцэх хорооны шийдвэрээр олгох бөгөөд төлбөр нь цалингийн доод хэмжээний 15 сарын нийт үнийн дүнгээс ихгүй байна. Хэрэв өвчтөн улсын бус хувийн эмнэлгээр үйлчлүүлэн хохирол амссан хийгээд тухайн эмнэлэг нь Төрийн өвчтөний сантай даатгалын гэрээ байгуулаагүй тохиолдолд тухайн эмнэлэг нь даатгалын компанитай хийсэн гэрээний дагуу даатгалын төлбөрийг төлнө. Энэ тохиолдолд нөхөн төлбөрийн дээд хэмжээ нь цалингийн доод хэмжээний 15 сарын нийт үнийн дүнгээс багагүй байна.
- Өвчтөн эмч, эмнэлгийн ажилтны буруутай үйл ажиллагаанаас шалтгаалан эрүүл мэндээрээ хохирсоноо мэдсэнээс хойш 1 жилийн хугацаанд нөхөн төлбөрийн нэхэмжлэлийг үндэслэн өвчтөний эрүүл мэндийн хохирлыг тогтоон, нөхөн төлбөрийг хэлэлцэх хороонд гаргана. Өвчтөн нөхөн төлбөрийн нэхэмжлэл гаргалгүй 3-аас дээш жилийн хугацаа өнгөрсөн тохиолдолд нэхэмжлэлийн эрхийг хүчингүйд тооцно.

Эрүүл мэндийн яам нь эрүүл мэнд, хууль эрх зүйн салбарын мэдлэг, боловсрол бүхий эмч, сувилагч, ажилтнууд, өвчтөний эрхийг хамгаалах төрийн байгууллага

болон бусад байгууллагуудын төлөөлөгчдөөс бүрдсэн хороог 4 жилийн хугацаатай байгуулна. Тус хороо нь өвчтөний гаргасан өргөдлийн дагуу хяналт шалгалт хийж, өвчтөний хохирлыг барагдуулах нөхөн төлбөрийн хэмжээг тогтооно. Ажлын чадвар алдсан байдал, энэ нь хэр хугацаанд үргэлжилсэн, эрүүл мэнд нь хэр дордсон гэх мэт хүчин зүйлсийг харгалзаж нөхөн төлбөрийн хэмжээг тогтооно. Өвчтөний эрүүл мэндийн хохирлыг тогтоон, барагдуулах тухай хорооны шийдвэрийг Төрийн өвчтөний сангаас төлөх үүрэгтэй. Эрүүл мэндийн яам болон бусад эрх бүхий байгууллагууд хорооны үйл ажиллагааг хянана. Хорооны гишүүд нь өвчтөний гаргасан хохирлын нэхэмжлэлийг хянахдаа шаардлагатай баримт мэдээллийг холбогдох эмнэлгийн захиргаа, эмч, сувилагч болон бусад ажилтнуудаас ажлын 5 хоногийн дотор гаргуулан авах эрхтэй. Хороо нь өвчтөний гаргасан нэхэмжлэлийг Хорооны дүрэм журмын дагуу хянана. Хороо нь өвчтөний гаргасан нэхэмжлэлийг 3 сарын дотор шалгаж, хянах ба хорооноос гаргасан шийдвэрийг өвчтөнд бичгээр хүргүүлнэ. Хорооны гаргасан шийдвэрийг зөвшөөрөхгүй байгаа тохиолдолд өвчтөн Эрүүл мэндийн яаманд хандан шийдвэрлүүлэх, Яамнаас гаргасан шийдвэрийг хүлээн зөвшөөрөхгүй байгаа тохиолдолд шүүхэд хандан шийдвэрлүүлэх эрхтэй.

2.4. ШОТЛАНД УЛС

Шотланд Улсад өвчтөний эрх, түүнтэй холбоотой харилцааг **Өвчтөний эрхийн тухай хууль (Patient Rights (Scotland) Act 2011)²³², Өвчтөний эрх үүргийн дүрэм (The Charter of Patient Rights and Responsibilities)** болон холбогдох бусад хууль, дүрэм журмаар зохицуулж байна.

Өвчтөний эрхийн тухай хууль

Энэ хууль нь 9 хэсэг 26 зүйлтэй. Энэ хуулиар тус улсын эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлж буй өвчтөний эрх, үүрэг, эрхийн хүрээ хязгаар, Эрүүл мэндийн яам, эрүүл мэндийн байгууллагын хүлээх үүрэг, хариуцлага, тэдгээрийн хоорондын харилцаа зэргийг зохицуулсан байна.

Тус хуулиар иргэн бүр өөрт шаардлагатай, хамгийн тохиромжтой эрүүл мэндийн үйлчилгээг эмч, эмнэлгийн ажилтны зөвлөгөө, мэдээллийн дагуу авч, үйлчлүүлэх эрхтэй. Мөн өөрийн үйлчлүүлсэн эмнэлэг, эрүүл мэндийн үйлчилгээний талаар санал хүсэлт, гомдол гарган шийдвэрлүүлэх бүрэн эрхтэй байна. Өвчтөний эрхийн тухай хууль нь дараах бүтэцтэй.

1. Өвчтөний эрх, үүргийн дүрэм
2. Өвчтөний эрх
3. Эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх зарчим
4. Тусламж, эмчилгээ, үйлчилгээ авах хүлээлгийн хугацаа
5. Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний талаарх өвчтөний санал, хүсэлт болон өргөдөл, гомдол
6. Өвчтөнд зөвлөгөө өгөх, туслалцаа үзүүлэх үйлчилгээ
7. Өвчтөний эрхийн хүрээ, хязгаар
8. Эрүүл мэндийн үйлчилгээ үзүүлэх эрх бүхий байгууллагын хүлээх үүрэг, хариуцлага
9. Үндэсний эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээнд хамрагдан, эмчлүүлж байхдаа эрүүл мэндийн байгууллагын буруутай үйл ажиллагааны улмаас

²³² <https://www.legislation.gov.uk/asp/2011/5/contents>

гепатит “С” вирусээр өвчилсөн өвчтөний эмчилгээний төлбөр болон нөхөн төлбөрийг олгох зэрэг хэсгүүдээс бүрдэнэ.

Өвчтөний эрх, үүргийн дүрэм

Шотланд Улсын Эрүүл мэндийн сайд нь “Өвчтөний эрх, үүргийн дүрэм”-ийг хууль хэрэгжиж эхэлснээс хойш 6 сарын дотор батлан, хэвлүүлэх үүрэгтэй. Тус дүрмээр эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлж буй өвчтөн болон холбогдох хүмүүсийн эрх, үүрэг хийгээд холбогдох Үндэсний эрүүл мэндийн байгууллагын үүрэг зэрэг мэдээллийг нэгтгэн багтаасан байна. Эрүүл мэндийн сайд нь тус дүрмийг хэвлэхээс өмнө парламентад танилцуулсан байх шаардлагатай. Дүрмийг тусгай хэрэгцээ шаардлагатай болон бусад хүмүүст хүртээмжтэй, ойлгомжтой байдлаар хэвлэн нийтлэх, таниулах үүрэгтэй байна. Эрүүл мэндийн яамнаас тус дүрмийг 5 жил тутам шинэчлэх үүрэгтэй. Шаардлагатай тохиолдолд Эрүүл мэндийн яамнаас заасан хугацаанаас өмнө дүрмийг шинэчлэн, парламентад танилцуулж, хэвлүүлэх боломжтой бөгөөд холбогдох эрүүл мэндийн байгууллагуудад мэдэгдэн, танилцуулан тараах үүрэгтэй байна.

Өвчтөний эрх

Эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ нь тухайн өвчтөнд чиглэсэн, өвчтөний хэрэгцээ, шаардлагад нийцсэн, эрүүл мэнд, ая тухтай байдлыг хангасан, хамгийн оновчтой байна. Өвчтөнийг шаардлагатай мэдээлэл, өөрийн эрүүл мэндийн талаар шийдвэр гаргах бүхий л нөхцөл бололцоогоор хангана. Өвчтөн өөрийн хүлээн авсан эрүүл мэндийн үйлчилгээний талаар санал, гомдол гаргах, шийдвэрлүүлэх эрхтэй. Эрүүл мэндийн сайд нь эрүүл мэндийн үйлчилгээний талаар санал гомдол гаргасан иргэдийн санал хүсэлттэй танилцан, эрүүл мэндийн салбарын мэргэшсэн ажилтнуудтай зөвшилцөн, тус хуулийн 3.2-т заасан үйлчилгээний нэр төрөлд өөрийн тушаалаар өөрчлөлт оруулах боломжтой. Эмчилгээ, үйлчилгээ нь жигд, тэгш хүртээмжтэй байхаас гадна өвчтөн бүрийн нөхцөл байдалд тохирсон байх шаардлагатай.

Эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх зарчим

Үндэсний эрүүл мэндийн байгууллага нь эрүүл мэндийн үйлчилгээний зарчмыг баримтлан өвчтөний эрхийг хангаж, хамгаалж ажиллана. Үндэсний эрүүл мэндийн байгууллага гэдэгт

- Эрүүл мэндийн зөвлөл
- Эрүүл мэндийн тусгай зөвлөл
- Шотландын эрүүл мэндийн үйлчилгээний Нийтлэг үйлчилгээний агентлагийг авч үзнэ.

Үндэсний эрүүл мэндийн байгууллага нь Эрүүл мэндийн сайдын баталсан эрүүл мэндийн үйлчилгээ үзүүлэх аливаа журмыг мөрдлөг болгон ажиллана. Удирдамжийг боловсруулахдаа шаардлагатай эрүүл мэндийн ажилтан, мэргэжилтнүүдийн саналыг үндэслэнэ. Эрүүл мэндийн сайд нь эрүүл мэндийн үйлчилгээний зарчимд тулгуурлан үйлчилгээ бүрийн онцлогт тохирсон удирдамжийг баталж, мөрдүүлж ажиллана.

Тусламж, эмчилгээ, үйлчилгээ авах хүлээлгийн хугацаа

Өвчтөн, эрүүл мэндийн ажилтны зөвлөн, зөвшөөрсөн эмчилгээг заасан хугацааны дотор эхэлж, эмчлүүлнэ. Эрүүл мэндийн зөвлөл нь тухайн өвчтөн эмчийн заасан хугацааны дотор эмчилгээ, үйлчилгээгээ эхэлж байгаа эсэхэд

голлон анхаарч, эмчилгээ үйлчилгээнд тогтмол хамрагдаж буй эсэхэд хяналт тавина. Ингэхдээ бусад өвчтөнүүдийн биеийн байдал, эмчилгээний хэрэгцээ шаардлага, цаг хугацаа зэргийг харгалзан авч үзнэ. Хэрвээ өвчтөнийг тухайн эмнэлэгт эмчлэх боломжгүй тохиолдолд шаардлагатай бусад эмнэлэг, эмч ажилтнуудтай холбогдон заасан хугацаанд эмчилгээг эхлүүлэхэд анхаарч ажиллана. Эрүүл мэндийн сайд нь эмчилгээний хугацааны баталгааны талаар нэмэлт журам батална. Тус журамд, тодорхой заасан хугацаанд эмчилгээнд хамрагдах шаардлагатай өвчтөнүүдийн тодорхойлолт, эмчилгээ эхлэх хүртэлх хугацааг хэрхэн тооцох зэргийг нарийвчлан зохицуулсан байна. Мөн тодорхой хугацаа заах шаардлагагүй эмчилгээ, үйлчилгээний төрлүүд, эмчилгээ, үйлчилгээнд хамрагдах хугацааг сунгах, дахин тооцох нөхцлүүд, өвчтөнийг эмчилгээний хугацааны баталгааны талаар мэдээллээр хангах Эрүүл мэндийн зөвлөлийн хүлээх үүрэг зэргийг багтаасан байна. Хэрвээ эрүүл мэндийн зөвлөл нь заасан хугацаанд эмчилгээ, үйлчилгээ үзүүлж чадаагүй нөхцөлд өвчтөнд учир шалтгааныг тайлбарлан, дараагийн боломжит хугацааг бусад өвчтөнүүд болон тухайн өвчтөний биеийн байдал, бусад нөхцөл байдлыг харгалзан дахин тогтоох шаардлагатай. Эмчилгээ эхлүүлэх хугацааг 30 хоногоос дээшгүй хугацаагаар хойшлуулах боломжтой.

Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний талаарх өвчтөний санал, хүсэлт болон өргөдөл, гомдол

Өвчтөн эмчлүүлж буй эмнэлэг, эрүүл мэндийн байгууллага болон Өвчтөнийг зөвлөгөө, мэдээллээр хангах төвүүдэд санал хүсэлт, гомдол гаргах эрхтэй. Өвчтөнийг зөвлөгөө, мэдээллээр хангах төвүүд нь өвчтөний гаргасан санал хүсэлт, гомдлыг өвчтөний зөвшөөрөлтэйгөөр тухайн эмнэлэг, эрүүл мэндийн байгууллагуудад мэдэгдэж болно. Санал, гомдол хүлээн авсан байгууллага нь цаашид эмчилгээ, үйлчилгээгээ сайжруулахад анхаарч ажиллах шаардлагатай. Үйл ажиллагаандаа гаргасан алдаа дутагдлаа засч, залруулж ажиллахад Эрүүл мэндийн яамны зүгээс заавар, зөвлөгөө өгөн, гүйцэтгэлд хяналт тавьж ажиллана. Эмнэлэг, эрүүл мэндийн байгууллагууд нь өвчтөн өөрөө гаргасан болон өвчтөний өмнөөс гаргасан санал гомдлыг хүлээн авч шийдвэрлэх үүрэгтэй. Ингэхдээ санал гомдлыг судлан үзэж сайн туршлагыг нэвтрүүлж ажиллана. Өвчтөний гаргасан санал гомдлыг “Шотландын Нийтийн үйлчилгээний Омбудсманы тухай” (Scottish Public Services Ombudsman Act 2002) хуулиар давхар зохицуулна.

Өвчтөнд зөвлөгөө өгөх, туслалцаа үзүүлэх үйлчилгээ

Өвчтөн болон олон нийтийг эрүүл мэндийн үйлчилгээний талаар мэдээ мэдээллээр хангах төвүүд ажиллана. Тус төвүүд нь өвчтөний эрх, үүрэг хариуцлагыг олон нийтэд таниулах, ялангуяа Өвчтөний эрх, үүргийн дүрмийг тайлбарлан таниулах үүрэгтэй. Түүнчлэн эрүүл мэндийн үйлчилгээний талаар санал хүсэлт, гомдол гаргах гэж байгаа хүмүүсийг дэмжин, тэдэнд зөвлөгөө, туслалцаа үзүүлж ажиллана. Эрүүл мэндийн үйлчилгээнээс гадна тус салбартай холбоотой бусад мэдээ мэдээллийг авах эх сурвалжийг заан, чиглүүлэх үүрэгтэй. Холбогдох эрх бүхий байгууллага нь эрүүл мэндийн салбарт болон салбарын дүрэм, журамд гарсан өөрчлөлт, бусад шаардлагатай мэдээллүүдийг тухай бүр “Өвчтөнийг зөвлөгөө, мэдээллээр хангах төв”-үүд болон бусад нэгжүүдэд мэдэгдэж байх үүрэгтэй.

Дээрх асуудлууд болон 1991-09-01-ний өдрөөс өмнө ИБУИНХУ-ын Үндэсний эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээнд хамрагдан, эмчлүүлж байхдаа эрүүл мэндийн

байгууллагын буруутай үйл ажиллагааны улмаас гепатит “С” вирусээр өвчилсөн өвчтөний эмчилгээний төлбөр болон нөхөн төлбөрийг олгох зохицуулалтуудыг тус тус хийсэн байна.

Өвчтөний эрх, үүргийн дүрэм 2019²³³

2011 онд Өвчтөний эрхийн тухай хууль батлагдсаны дараа тус хуульд заасны дагуу Шотландын Эрүүл мэндийн сайд нь Шотландад эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлж буй иргэдийн эрх, үүргийг нэгтгэн багцалсан Өвчтөний эрх, үүргийн дүрмийг батлан гаргах үүрэгтэй байна. Тус дүрэмд өвчтөний эрх, үүрэг, хуулиар зохицуулсан болон хүн болгоны зайлшгүй баримтлах шаардлагатай ухамсарт хариуцлагыг багтаасан байна. Өвчтөн болон эмнэлгийн байгууллагын ажилтан нь хувь хүнтэй харьцаж байна гэсэн үүднээс харилцан бие биендээ хүндэтгэлтэй хандах зарчмыг баримтална.

Өвчтөний эрх, үүргийн дүрэм нь дараах асуудлуудыг багтаасан байна:

- Үндэсний эрүүл мэндийн үйлчилгээгээр үйлчлүүлэхдээ өвчтөний эдлэх эрх;
- Өвчтөний өөрийн биеийн байдал, өвчний явц, эмчилгээний шийдвэр гаргахад оролцох эрх;
- Өвчтөн өөрийн биеийн байдал, өвчний талаарх хувийн мэдээллүүдээ хамгаалуулах эрх;
- Өвчтөн эмчилгээ, үйлчилгээний талаар санал хүсэлт гомдол гаргах эрх.

Шотланд Улсын өнцөг булан бүрт Үндэсний эрүүл мэндийн үйлчилгээнд хамрагдаж буй өвчтөн, тэдний асран халамжлагч, гэр бүлийн гишүүдэд энэхүү дүрэм нь хамаатай байна. Эрүүл мэнд, нийгмийн халамжийг нэгтгэн хүн төвтэй, илүү чанартай үйлчилгээ үзүүлэхийн тулд эрүүл мэндийн байгууллага, орон нутгийн засаг захиргааны байгууллага, сайн дурын болон халамжийн байгууллагууд хүчээ нэгтгэн ажиллах шаардлагатай. Ингэснээр хувь хүн бүрийн нөхцөл байдалд тохирсон, хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн үйлчилгээ үзүүлэх боломжтой байна.

Өвчтөнүүд мэргэшсэн, чадвартай эмчээр аюулгүй, үр дүнтэй эмчилгээ, үйлчилгээ хийлгэх эрхтэй.

- Өвчтөнүүд аливаа ялгаварлан гадуурхалт үгүй, эрх тэгш, шударга эрүүл мэндийн үйлчилгээг хүртэх эрхтэй.
- Өвчтөн өөрийн хэрэгцээ шаардлага, соёл уламжлал, итгэл үнэмшил, ойлголтын түвшин зэргээс шалтгаалан эмчилгээний өөр хувилбарын талаар асууж лавлах, тодруулга авах бүрэн эрхтэй. Өвчтөн өөрт тохирсон эмчилгээг хийлгэхдээ бусад өвчтөнүүдийн эрхийг мөн харгалзах шаардлагатай.
- Өвчтөн ихэнх Үндэсний эрүүл мэндийн үйлчилгээнд үнэгүй хамрагдах эрхтэй. Үүнд: Эрүүл мэндийн ерөнхий үзлэг (General practice), харьяа нутаг дэвсгэрийн эмийн сан, эмнэлэг, яаралтай тусламжийн үйлчилгээ, нүд болон шүдний үзлэг зэрэг болно. Шүдний эмчилгээ болон нүдний шил худалдаж авах зэрэг зарим эмчилгээ, үйлчилгээ нь төлбөртэй байна. Түүнчлэн Шотланд Улсын Засгийн газраас хөнгөлөлттэй үнээр үйлчлүүлэх эрх бүхий иргэд болон өвчний жагсаалтыг батлан гаргасан

²³³ <https://www.shb.scot.nhs.uk/board/documents/PatientRightsCharter-Jun2019.pdf>

байна.²³⁴ Хэрэв өвчтөн хөнгөлөлттэй үнээр үйлчлүүлэх боломжоо ашиглаагүй тохиолдолд эмчилгээний төлбөрийн зөрүүг буцаан авах боломжтой байна.

- Иргэд өөрсдийн оршин суугаа газрын харьяа эмнэлгийн Эрүүл мэндийн ерөнхий бүртгэлд заавал бүртгүүлсэн байх шаардлагатай. Нарийвчилсан эмчилгээ, үйлчилгээ шаардлагатай тохиолдолд тухайн орон нутгийн эмнэлэг нь өвчтөнийг дараагийн шатны эмч, эмнэлгийн байгууллагатай холбож өгнө.
- Өвчтөн эмчид үзүүлэхээр очихдоо өвчтөнд унаагаар үйлчлэх үйлчилгээг сонгон үйлчлүүлж болно.
- Өвчтөн өөрийн оршин суугаа хаяг, хувийн мэдээлэл, өвчний түүхээ байнга шинэчилж, харьяа орон нутгийн эмнэлгийн Эрүүл мэндийн ерөнхий бүртгэлд мэдээллийн өөрчлөлтөө бүртгүүлж байх шаардлагатай. Ингэснээр яаралтай тусламж шаардлагатай болон бусад тохиолдолд зөв, шаардлагатай эмнэлгийн тусламжийг цаг алдахгүй хүргэх боломжтой байна.
- Харьяа эмнэлэг хаалттай байгаа тохиолдолд өвчтөн 24 цагийн Эрүүл мэндийн яаралтай үйлчилгээнд хандан тусламж, үйлчилгээ авах боломжтой. Мөн утсаар зөвлөгөө авах боломжтой байна. Хэрвээ өвчтөн сонсголын болон сонсгол, харааны бэрхшээлтэй бол тэдгээр иргэдэд зориулсан 24 цагийн тусламжийн үйлчилгээгээр дамжуулан яаралтай тусламжийн үйлчилгээг авах боломжтой.
- Өвчтөн эмчийн зөвлөсөн эмний үйлчилгээний талаар энгийн, дэлгэрэнгүй тайлбарыг эмчээс авах боломжтой. Шотланд улсад хэрэглэгдэж буй эм, тэдгээр эмийг ямар өвчин, зовиурын үед хэрэглэх талаар гаргасан эмийн танилцуулга, товхимолтой танилцан, эмчтэйгээ зөвлөлдөн өөрт тохирсон эм бэлдмэлийг авч ашиглах боломжтой.
- Өвчтөн мэргэшсэн, чадварлаг эмч, эмнэлгийн ажилтнаар үйлчлүүлэх эрхтэй.
- Өвчтөн эрүүл ахуйн шаардлага хангасан, цэвэр, аюулгүй орчинд эмчлүүлэх эрхтэй. Өвчтөн эмнэлгийн орчны талаар санал хүсэлт, гомдлоо Эмнэлгийн орчны хяналтын газарт утсаар болон цахимаар мэдэгдэх боломжтой.
- Өвчтөн нас барсныхаа дараа эрхтэнээ хандивлах шийдвэр гаргах эрхтэй.
- Өвчтөн эмнэлэгт эмчилгээ хийлгэхээр бүртгүүлсэн тохиолдолд 12 долоо хоногийн дотор хэвтэн буюу өдрөөр хийгдэх эмчилгээг эхлүүлэх эрхтэй. Аливаа шалтгааны улмаас заасан хугацаанд эмчилгээ эхлээгүй тохиолдолд тухайн эмнэлгээс өвчтөнд зайлшгүй мэдэгдэж, боломжит эмнэлэгтэй холбоо тогтоон, эмчилгээ эхлүүлэх яаралтай арга хэмжээг авна. Өвчтөн яаралтай хугацаанд эмчилгээ эхлүүлэх шаардлагатай өвчний жагсаалтад тухайн өвчин багтсан эсэхийг эмчээсээ лавлах шаардлагатай.
- Насанд хүрсэн өвчтөнд хорт хавдраар өвдсөн тухай мэдээг өөрт нь мэдэгдэж болно. Хавдарт өвчин туссан болон эмчилгээ нь тодорхой болсон тохиолдолд өвчтөний саналыг үл харгалзан 31 хоногийн дотор эмчилгээг эхлэх шаардлагатай.
- Сэтгэцийн өвчнөөр шаналж байгаа бага болон өсвөр насны хүүхдүүд, насанд хүрсэн хүмүүст өвчнийг илрүүлснээс хойш 18 долоо хоногийн дотор эмчилгээг эхлэх шаардлагатай.

²³⁴ <https://www.gov.scot/publications/hcs-1-entitled-help-health-costs/pages/2/>

- Тодорхой шалтгааны улмаас өвчтөн гадаадад эмчлүүлэх боломжтой. Энэ тухай дэлгэрэнгүй мэдээллийг Үндэсний эрүүл мэндийн үйлчилгээний мэдээллийн цахим хуудаснаас дэлгэрүүлэн үзэх боломжтой байна.
- Өвчтөн өөрт тохиолдсон өвчин, түүний хор уршиг, тухайн өвчний эмчилгээ, эмчилгээний үеэр гарах эрсдэл, сөрөг нөлөө болон боломжит бусад эмчилгээний талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийг авах эрхтэй. Түүнчлэн өөрийн эмчилж буй эмч, эмнэлгийн ажилтантай хэрхэн холбогдох зэрэг мэдээллийг авах эрхтэй.

Өвчтөн эмч, эмнэлгийн ажилтантай холбогдон тусламж, үйлчилгээ авах эрх

- Өвчтөн эмнэлгийн хяналтанд орж, эмнэлэг дотор болон эмнэлгээс гадуур, гэртээ болон гадуур байхдаа эмч, эмнэлгийн ажилтнуудтай холбогдох тусгай төхөөрөмжөөр хангагдах эрхтэй. Тухайн төхөөрөмжийн ашиглалтын талаарх мэдээллийг **“Тамхи, хар тамхи болон бусад хорт зуршлын эмчилгээний тухай” ((Tobacco, Nicotine etc. and Care) (Scotland) Act 2016)** хуулийн Дөрөвдүгээр хэсгээс дэлгэрүүлэн үзэх боломжтой байна.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд энгийн үед болон яаралтай тусламжийн үед эмч, эмнэлгийн ажилтантай холбогдоход туслах үйлчилгээ үзүүлэх дохионы хэлмэрч, 24 цагийн турш нээлттэй видео дуудлагын дохионы хэлмэрчийн тусламж үйлчилгээг ашиглах боломжтой байна.
- Гадаадын иргэд өвдсөн тохиолдолд утсаар хэлмэрчийн үйлчилгээ авах боломжтой байна.

Өвчтөн өөрийн эмчилгээний талаар шийдвэр гаргах эрх

- Өвчтөн өөрийн эмчилгээний талаар бие даан шийдвэр гаргах эрхтэй. 16 наснаас доош буюу насанд хүрээгүй иргэний өмнөөс асран хамгаалагч нь эмчтэй зөвлөлдсөний дагуу шийдвэр гаргах эрхтэй. Ингэхдээ өсвөр насны хүүхдийн өөрийн санал бодлыг мөн анхаарч үзэх хэрэгтэй байна. Өөрөө бие даан шийдвэр гаргах боломжгүй насанд хүрсэн иргэний өмнөөс **“Насанд хүрсэн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний тухай” (Adults with Incapacity (Scotland) Act 2000)** хуульд заасны дагуу асран хамгаалагч нь эмчтэй зөвлөлдсөнөөр эмчилгээний шийдвэрийг гаргана.

Өвчтөний хувийн нууц

- Өвчтөний эрүүл мэндийн талаарх нууцыг эмч, эмнэлгийн ажилтнууд хамгаалах үүрэгтэй. Тодорхой тохиолдлуудад эмч, эмнэлгийн ажилтнууд өвчтөний нууцыг задруулах эрхтэй. Үүнд:
 - Хуульд заасны дагуу шүүхийн шийдвэрээр олон нийтийн эрх ашгийг хамгаалах зорилгоор (халдварт өвчин тархахаас сэргийлэх гэх мэт)
 - Хэрэв тухайн өвчтөнөөс өөрөөс нь зөвшөөрөл авсан тохиолдолд өвчтөнийг төдийгүй бусад хүмүүсийг ноцтой аюулд оруулах эрсдэл тулгарвал.

Өвчтөний санал хүсэлт, гомдол

- Өвчтөн эмчилгээ, үйлчилгээний талаар санал хүсэлт, гомдлоо илэрхийлэх эрхтэй. Өвчтөний гаргасан санал, гомдлыг тухай бүр шийдвэрлэх нь эрүүл мэндийн үйлчилгээг сайжруулахад тус дөхөм болдог. Эмч, эрүүл мэндийн байгууллагын сайн туршлагыг нийтэд мэдээлэх нь бусад байгууллагад

үлгэр дуурайл болох бөгөөд өвчтөний гаргасан гомдол нь тухайн нэг эмнэлэг, эрүүл мэндийн байгууллага төдийгүй бусад эмнэлгүүд эмчилгээ, үйлчилгээгээ сайжруулж, дахин ижил алдаа дутагдал гаргахгүй байх сэрэмжлүүлэг болдог. Өвчтөн санал хүсэлт, гомдлоо тухайн эмнэлгийн ажилтанд хандан эсхүл эрүүл мэндийн байгууллагын эмчилгээ, үйлчилгээний талаар судалгаанд хамрагдан, түүнчлэн “Иргэдийн санал, гомдлыг шийдвэрлэх” цахим хуудсаар илгээх боломжтой байна.²³⁵

- Өвчтөнүүд болон тэдний асран хамгаалагчид нь “Өвчтөнд зөвлөгөө, мэдээлэл өгөх төв”-өөс эрүүл мэндийн байгууллага, эмнэлэг, эмч ажилтнууд, эмчилгээ үйлчилгээтэй холбоотой бүхий л мэдээллийг авах болон хэрхэн санал хүсэлт, гомдол гаргах талаар мөн мэдээлэл авах боломжтой. Зарим тохиолдолд өвчтөний өөрийн хүсэлт эсхүл тухайн эмнэлгийн зүгээс гомдлыг хэрэгсэхгүй болгох, эвлэрэх саналыг гарган, тусгай эвлэрүүлэн зуучлагчийн туслалцаатайгаар асуудлыг шийдвэрлэж болно. Энэ тохиолдолд харьяа эмнэлгийн өвчтөний өргөдөл, гомдол барагдуулах ажилтан шаардлагатай мэдээллийг өгнө. Өвчтөний гаргасан санал гомдлын дагуу авсан арга хэмжээний талаар тухайн өвчтөнд хариу заавал мэдэгдэнэ.
- Өвчтөнд буруу эмчилгээ хийсэн тохиолдолд тухайн эмнэлгийн эмч, мэргэжилтнүүд энэ тухай өвчтөн болон асран хамгаалагчид заавал мэдэгдэх үүрэгтэй бөгөөд яаралтай арга хэмжээ авч алдааг залруулах үүрэгтэй. Үүнийг “Эмч, эмнэлгийн байгууллагын ёс зүйн үүрэг” гэх бөгөөд хуулиар зохицуулсан байна. Алдаа гаргасан тохиолдолд тус үүргийн дагуу зөвхөн эмч төдийгүй байгууллагаас онцгой анхаарч шат дараатай алхмуудыг хийнэ. Өвчтөн эмчилгээнд алдаа гарсан тохиолдолд хэрхэх тухай дэлгэрэнгүй мэдээллийг Шотланд Улсын Засгийн газрын албан ёсны цахим хуудаснаас авах боломжтой байна.²³⁶ Эмнэлгийн байгууллага нь жилийн ажлын тайландаа хуульд заасны дагуу энэ тохиолдлыг заавал оруулах шаардлагатай бөгөөд ингэхдээ өвчтөний хувийн нууцыг задруулахгүй байх үүрэгтэй.

Эмнэлгийн байгууллагын хайхрамжгүй үйл ажиллагаа ба нөхөн төлбөр

- Эмч, эмнэлгийн ажилтнуудын хайхрамжгүй үйл ажиллагаанаас шалтгаалан өвчтөн биеийн болоод оюун санааны хохирол амссан, нас барсан тохиолдолд хуульд заасны дагуу өөрөө буюу асран хамгаалагчид нь нөхөн төлбөр нэхэмжлэх эрхтэй. Өвчтөн эмнэлгийн байгууллагын буруутай үйл ажиллагаанаас шалтгаалан хохирсон гэдгээ нотолсон тохиолдолд нөхөн төлбөр авах эрх үүснэ. Нөхөн төлбөрийн талаар гомдол хэрхэн гаргах талаар дэлгэрэнгүй мэдээллийг Хууль зүйн зөвлөгөө өгөх албанаас авах боломжтой.²³⁷
- Өвчтөн өөрийн хувийн нууцыг задруулсан гэж үзвэл харьяа эмнэлгийн Өвчтөний мэдээлэл хадгалах, хамгаалах асуудал хариуцсан ажилтанд хандах буюу Шотланд Улсын Мэдээллийн комиссын албанд гомдол гаргах эсхүл нөхөн төлбөр нэхэмжлэх эрхтэй. Хэрвээ өвчтөн тухайн эмнэлэг, эрүүл мэндийн байгууллагаас гаргасан шийдвэрийг хууль бус гэж үзвэл шүүхэд хандан дүгнэлт гаргуулах эрхтэй. Ингэхдээ тусгай хууль

²³⁵ <https://www.careopinion.org.uk>

²³⁶ <http://www.gov.scot/policies/healthcare-standards/duty-of-candour/>,
<http://www.gov.scot/publications/duty-of-candour-leaflets/>

²³⁷ www.clo.scot.nhs.uk

зүйн зөвлөгөө өгөх албан хандах нь зөв юм.

- Өвчтөн “Эрүүл мэнд, нийгмийн халамжийн стандарт” (The Health and Social Care Standards 2018) баримт бичигтэй танилцсанаар эмнэлэгт ямар эмчилгээ, үйлчилгээ, ямар хугацаанд хэрхэн авч болох тухай ерөнхий мэдээллүүдийг авч болно.

2.5. ГЕРМАН УЛС

Герман улс өвчтөний эрхийг хамгаалах бие даасан хуулийг 2013 оны 02 дугаар сарын 25-ны өдөр Өвчтөний эрхийг сайжруулах тухай хууль нэртэйгээр баталсан бөгөөд энэ хууль нь Иргэний хуулийн бүрэлдэхүүн хэсэг юм. Тус хуулийн онцлог нь эмч, өвчтөний хоорондын харилцааг эмчилгээний гэрээгээр зохицуулахаар заасан бөгөөд энэ нь эмч, өвчтөний харилцааг хуулиар зохицуулж эхэлсэн анхны хууль юм. Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэхтэй холбоотойгоор Иргэний хуульд эмчилгээний гэрээний талуудын эрх, үүргийг нарийвчлан тусгасан.

Өвчтөний эрх

- Өвчтөний эрхийг сайжруулах тухай хуулиар өвчтөн нь дараах эрхтэй.
 - Өвчтөн нь эмнэлэг болон эмчээ чөлөөтэй сонгох
 - Хөндлөнгийн зөвлөгөө авах (second opinion)
 - Нэмэлт төлбөр төлөх
 - Эмчилгээгээ сонгох
 - Өвчтөний тэтгэмж авах (өвчтөн нь хөдөлмөрийн чадвараа түр алдсан бол өвчтөний тэтгэмж авах бөгөөд тогтмол цалингийн 70 хувьтай тэнцэх хэмжээний тэтгэмжийг 78 долоо хоног авах эрхтэй. Тэтгэврийн насны хүмүүсийн хувьд орлогоо алдаагүй гэж үздэг тул энэ тэтгэмжид хамрагдахгүй)
 - Эмчилгээний алдаа гаргасан гэж сэжиглэх эрх (өвчтөн эмчлэгч эмч нь эмчилгээний алдаа гаргасан гэж сэжиглэж эрхтэй)
 - Өвчтөний хувийн хэрэгтэй танилцах эрх (Өвчтөний эрхийн тухай хуулийн дагуу өвчтөнийхөө хувийн хэрэгтэй танилцах эрхтэй. Эмч нар өвчтөний оношлогоо, үзлэг, өвчний түүх зэрэг эрүүл мэндийн бүхий л мэдээллийг бичгээр тэмдэглэж, эмчилгээ дууссанаас хойш арван жилийн хугацаанд хувийн хэргийг хадгалах үүрэгтэй.)
 - Гадаадад эмчлүүлэх эрх (Өвчтөн нь гадаад мэргэжилтэнээс эмчилгээ хийлгэхийг хүсч байгаа эсвэл гадаадад осолд орж, тэнд яаралтай эмнэлгийн тусламж авсан бол эрүүл мэндийн даатгал Германд төлсөн хэмжээгээр төлнө. Хэрэв мэс заслын зардал нь Германтай харьцуулахад үнэтэй бол нэмэлт зардлыг өөрөө төлнө)
 - Эмнэлгээс гарах-discharge (Шаардлагатай тохиолдолд өвчтөн эмнэлгээс гарахдаа эм, боолт, эмчилгээ, нэмэлт тусламж, эмнэлэгт хэвтүүлэн эмчлэх, гэрээр эмчилгээ хийлгэх боломжтой.)
 - Нөхөн сэргээх эмчилгээ хийлгэх эрх (Өвчтөн бүр нөхөн сэргээх байгууламжаа чөлөөтэй сонгох боломжтой бөгөөд эрүүл мэндийн даатгалаас гаргасан клиникийн жагсаалтаас үл хамаарна. Сэргээн засах эмнэлэг нь зөвхөн гурван шаардлагыг хангасан байх ёстой бөгөөд энэ нь таны нөхөн сэргээх эмчилгээнд тохирсон байх ёстой мөн хууль эрх зүйн стандартын дагуу гэрчилгээжсэн байх ёстой бөгөөд өвчтөний өртөг хариуцагч ба клиникийн хооронд нийлүүлэлтийг ханагх оршин суух гэрээтэй байх ёстой)

Эмчилгээний гэрээ

Тус хууль нь эмч, өвчтөний харилцааг зохицуулсан анхны хууль бөгөөд эмчилгээг эмчлэгч эмч болон өвчтөн хамтарч хийхийг хоёр талд үүрэг болгосон. Өөрөөр хэлбэл гэрээний талуудын хамтын ажиллагааны үндсэн дээр эмнэлгийн эмчилгээ үйлчилгээ үр дүнтэй болно гэж үздэг.

Эмч, өвчтөн нь эмчилгээ эхлэхийн өмнө эмчилгээний гэрээ байгуулах ёстой бөгөөд энэхүү гэрээгээр эмч нь амласан эмчилгээг хийх, өвчтөн нь эмчилгээний төлбөрийг төлөх үүргийг хүлээх бөгөөд эмчилгээг өөрөөр тохиролцоогүй бол тухайн үед мөрдөж байгаа нийтээр хүлээн зөвшөөрсөн мэргэжлийн стандартын дагуу хийнэ. Эмч нь өвчтөнд

- эмчилгээний эхэнд болон эмчилгээний явцад өвчтөний оношлогоо, эрүүл мэндийн хөгжлийн бодит байдал, эмчилгээний явц болон эмчилгээний дараах арга хэмжээний талаар энгийн ойлгомжтой тайлбарлаж өгнө.
- хэрэв гуравдагч этгээд (даатгалын байгууллага гэх мэт) өвчтөний эмчилгээний зардлыг бүрэн нөхөн төлөх баталгаа өгч чадахгүй бол өвчтөнд эмчилгээний магадлалтай зардлын талаар эмчилгээ эхлэхээс өмнө бичгээр мэдэгдэх үүрэгтэй.

Зөвшөөрөл

Эмч нь тусламжийн үйлчилгээ ялангуяа бие махбодь, эрүүл мэндэд хөндлөнгөөс оролцохоос өмнө өвчтөний зөвшөөрлийг авах, өвчтөн зөвшөөрөл өгөх үүрэгтэй. Хэрэв хойшлуулшгүй арга хэмжээ авах шаардлагатай үед зөвшөөрөл авах боломжгүй бол өвчтөний хүсэл зоригт нийцэж байвал зөвшөөрөлгүйгээр эмчилгээ хийж болно. Өвчтөн эсвэл түүний хууль ёсны төлөөлөгчид урьдчилан мэдэгдсэний дараа зөвшөөрөл авна. Хэрэв урьдчилан мэдэгдээгүй бол албан бус зөвшөөрөл гэж үзнэ.

Эмч нь өвчтөнд зөвшөөрөл гаргахад шаардлагатай мэдээлэл болох эмчилгээний арга хэмжээний төрөл, хамрах хүрээ, хэрэгжилт, хүлээгдэж буй үр дүн, эрсдэл түүнчлэн оношлогоо, эмчилгээний талаарх зайлшгүй байдал, хэтийн төлөвийн талаар мэдээлэл өгнө. Өвчтөнг зөвшөөрөл гаргахад нь цаг хугацаа болон орон зайн боломж өгөх ёстой бөгөөд зөвшөөрлөө амаар, бичгээр болон бусад хэлбэрээр (дохионы хэл) өгнө. Мэдээлэл болон зөвшөөрөлд гарын үсэг зурж баталгаажуулсан байх бөгөөд баримт бичгийн хувийг өвчтөнд өгнө.

Өвчтөний хувийн хэрэг

Эмч нь өвчтөний эмчилгээтэй шууд холбоотой бичиг баримтыг цаасан болон цахим хэлбэрээр өвчтөний хувийн хэрэгт хадгалах үүрэгтэй. Хэрэв өвчтөний хувийн хэрэгт залруулга болон өөрчлөлт оруулсан бол энэ талаарх огноог тодорхой бичих бөгөөд энэ нь өвчтөний хувийн хэргийг цахимаар удирдах боломжийг бүрдүүлдэг. Өвчтөний хувийн хэрэгт дараах мэдээллийг заавал оруулна. Үүнд, өвчтөний одоогийн болон ирээдүйн эмчилгээнд мэргэжлийн үүднээс хийсэн зайлшгүй шаардлагатай бүх арга хэмжээ, тэдгээрийн үр дүн, ялангуяа өвчтөний түүх, үзлэг оношлогоо, шинжилгээний хариу, эмчилгээний үр дүн, тэдгээрийн үр нөлөө, зөвшөөрөл, тайлбарыг оруулсан байна. Хууль тогтоомжид өөрөөр заагаагүй бол өвчтөний хувийн хэргийг 10 жилийн хугацаанд хадгална.

Хэрэв өвчтөн хувийн хэрэгтэйгээ танилцахыг хүссэн бол танилцах боломжоор хангах бөгөөд гуравдагч этгээд болон эмчилгээтэй холбоотой шалтгаанаар татгалзаж болох бөгөөд татгалзал нь үндэслэлтэй байх ёстой. Өвчтөн хувийн хэргээ цахим хэлбэрээр авах хүсэлт гаргаж болох бөгөөд холбогдох зардлыг өөрөө хариуцна.

Эмчилгээний алдаа

Хэрэв эмчлэгч эмчийн бүрэн хяналтад байх боломжтой байсан бөгөөд өвчтөний амь нас, биемахбод, эрүүл мэндэд хохирол учруулах эмчилгээний ерөнхий эрсдэл бий болсныг эмчийн алдаа гэж үзнэ.

Эмч алдаа гаргасан бол эмчилгээний зөвшөөрөл болон хувийн мэдээллийг ил тод болгох журмын дагуу мэдээлэл өгсөн гэдгээ нотлох үүрэгтэй. Дараах тохиолдлуудыг эмчийн алдаа гэж үзнэ. Үүнд:

- Эмч нь өвчтөн зөвшөөрөл олгоход шаардлагатай мэдээллийг өгсөн боловч энэ нь шаардлага хангаагүй гэж үзсэн бол;
- Эмчилгээний баримт бичгийг хуульд заасны дагуу бүрдүүлээгүй, цахим болон цаасан хэлбэрээр хадгалаагүй, өвчтөний хувийн хэргийг хадгалах хугацааг зөрчсөн бол;
- Эмчийн хийсэн эмчилгээ нь өвчтөнд тохироогүй бол өвчтөний амь нас, бие махбодь, эрүүл мэндэд гэмтэл учруулаагүй ч шалтгаан болсон гэж үзнэ.
- Хэрэв эмч хайнга хандсан бөгөөд энэ нь хүний амь нас, бие махбодь, эрүүл мэндэд гэмтэл учруулах магадлалтай бол уг шалтгааныг гэмтлийн шалтгаан болсон гэж таамаглаж болно.

Эрүүл мэндийн даатгал

Өвчтөний эрхийг сайжруулах тухай хууль батлагдсантай холбоотойгоор дагаж Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуульд өөрчлөлт орсон. Германы эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн дагуу герман улсын нийт хүн амын 90 хувь нь албан ёсны эрүүл мэндийн даатгалд даатгуулсан байдаг. Өвчтөний эрхийг сайжруулах тухай хуулийг дагаж дараах өөрчлөлт орсон.

Тэтгэмж авах өргөдлийг даатгалын компани яаралтай шийдвэрлэх ёстой бөгөөд өргөдөл эсвэл шинжээчийн дүгнэлтийг хүлээн авсан ялангуяа эрүүл мэндийн даатгалын эмнэлгийн албанаас хүлээн авснаас хойш гурван долоо хоногийн дотор шийдвэрлэх бөгөөд өргөдөл хүлээн авснаас таван долоо хоногийн дотор шийдвэр гаргах ёстой. Эмнэлгийн байгууллага шинжээчийн дүгнэлтийг гурван долоо хоногийн дотор даатгалын байгууллагад хүргүүлэх үүрэгтэй. Шүдний эмч нарын холбооны гэрээнд заасан үнэлгээний журмыг хэрэгжүүлсэн бол эрүүл мэндийн даатгалын байгууллага өргөдөл хүлээн авснаас хойш зургаан долоо хоногийн дотор шийдвэр гаргах ёстой. Хэрэв өргөдлийг хугацаанд нь шийдвэрлэж чадахгүй бол энэ талаар өргөдөл гаргагчид бичгээр тайлбар мэдэгдэл хүргүүлнэ. Хэрэв тэтгэмж авах эрх бүхий хүмүүс шаардлагатай даатгалын төлбөрийг товлосон хугацааны дараа авсан бол түүнээс үүдэн гарсан зардлыг эрүүл мэндийн даатгалын сан нөхөн төлөх үүрэгтэй. Эрүүл мэндийн даатгалын компани нь жил бүр Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн үндэсний ассоциаци (National Association of Health Insurance Fund)-д хугацаанд нь шийдвэрлэсэн болон шийдвэрлээгүй өргөдлийн талаарх тайланг хүргүүлдэг.

АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛ

- Law of Georgia On Patient Righths
<https://matsne.gov.ge/en/document/download/16978/7/en/pdf>
- PATIENT’S RIGHTS ACT, 1996.
<http://www.iracm.com/wp-content/uploads/2013/01/loi-sur-les-brevets-1996-anglais-3539.pdf>
- Health Policy Healthcare standards
<http://www.gov.scot/policies/healthcare-standards/duty-of-candour/>,
- Duty of Candour: leaflets
<http://www.gov.scot/publications/duty-of-candour-leaflets/>
- Central Legal Office www.clo.scot.nhs.uk
- Health Service Commissioner for England (Complaint Handling) Act 2015
<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2015/29/contents>
- Clinic compass, Your Rights as a Patient in Hospital
<https://www.klinikkompass.com/en/your-rights-as-a-patient-in-hospital/>
- https://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=en&p_isn=95544
- A Declaration on the Promotion of Patients’ Rights in Europe
https://brill.com/view/journals/ejhl/1/3/article-p279_4.xml
- Patients’ rights in Europe today
<https://www.ombudsman.europa.eu/en/speech/en/334>

UIH.MN
СУДАЛГААНЫ САН